

Engelska eller svenska - vad styr affärsmäns språkval?

En studie om språkbruket för fyra affärsmän på finska företag med verksamhet i
Sverige

Marianne Castrén

Tammerfors universitet

Fakulteten för kommunikationsvetenskap

Studieprogrammet i nordiska språk

Avhandling pro gradu

April 2018

CASTRÉN, MARIANNE: Engelska eller svenska – vad styr affärsmäns språkval? En studie om språkbruket för fyra affärsmän på finska företag med verksamhet i Sverige

Pro gradu -tutkielma, 51 sivua + liitteet 7 sivua
Huhtikuu 2018

Tarkastelen tässä pro gradu -tutkielmassa Suomen ja Ruotsin välisissä elinkeinoelämän kontakteissa tapahtuvia kielivalintoja.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- 1) Mitä kieltä käytetään missäkin tilanteessa suomalaisten ja ruotsalaisten yritysten välisessä yhteistyössä? Onko olemassa eroja eri kielten ja eri tilanteiden välillä?
- 2) Miksi käytetään juuri sitä kieltä, mitä käytetään? Mikä motivoi kielivalinnan?

Kysymyksiin vastatakseni olen tehnyt neljä puolistrukturoitua haastattelua ja vastaajina on ollut henkilöitä, jotka työskentelevät Suomessa, ovat äidinkieleltään suomenkielisiä ja ovat työssään säännöllisesti yhteydessä Ruotsiin ja ruotsinkielisiin. Haastattelujen avulla olen yrittänyt saada vastauksen tutkimuskysymyksiini. Tavoitteena on ollut saada selville, mitä kieltä käytetään ja miksi, sekä mikä kielivalintoihin mahdollisesti vaikuttaa.

Esittelen tutkielmassani aikaisempaa tutkimusta, jossa on pääosin selvitetty, minkälaisia kielivalintoja suomalaisissa yrityksissä on tehty, kun on pohdittu valintaa suomen ja ruotsin välillä. Tärkein aikaisempi tutkimus tämän tutkielman kannalta on Barner-Rasmussenin (2011) tekemä tutkimus samasta aiheesta, jossa todettiin, että ruotsin kieltä käytetään yhä Suomen ja Ruotsin välisessä elinkeinoelämässä.

Tutkimukseni sijoittuu kontaktlingvistiikan tutkimuskenttään ja esittelen tutkielmassani sellaisia tämän kentän ilmiöitä, jotka tukevat tutkimukseni analysointia. Näistä ilmiöistä mainittakoon muun muassa kielenkäytön työnjako, diglossi ja kielikohtaamisissa esiintyvä *lingua franca*.

Sisällönanalyysin avulla olen saanut seuraavia tuloksia. Ruotsin ja Suomen välisissä elinkeinoelämän kontakteissa käytetään kielenä sekä ruotsia että englantia. On havaittavissa kahta erilaista ajattelutapaa. Toiset käyttävät ehdottomasti vain englantia virallisissa tilanteissa, vaikka he käyttävät ruotsia virallisten tilanteiden ulkopuolella, ns. sosiaalisena kielenä. Toiset ovat puolestaan sitä mieltä, että ruotsia tulisi käyttää niin paljon kuin vain mahdollista.

Kielivalintaan vaikuttavat eri tekijät. Tässä tutkielmassa löysin neljä vaikuttavaa seikkaa. Eniten vaikuttaa tilanne, jossa kieltä puhutaan, toiseksi vaikuttaa se, kumpi kieli on puhujan vahvempi kieli ja kolmantena seikkana vaikuttavat viestintätilanteeseen osallistuvat henkilöt. Neljäs vaikuttava seikka on yrityksen virallinen kieli.

Avainsanat: Språkval, kontaktlingvistik, språkkontakter, affärsliv mellan Finland och Sverige

INNEHÅLL

1. Inledning.....	1
1.1. Syfte.....	2
1.2. Avhandlingens disposition	3
2. Tidigare forskning i ämnet	4
2.1. Tvåspråkighet på arbetsplats	4
2.2. Språkanvändning på företag med kontakter mellan Sverige och Finland	8
2.3. Svenskundervisning i finska skolor och dess påverkan på svenska i affärslivet.....	10
3. Kontaktlingvistik	11
3.1. Transfer, interferens och kodväxling vid språkkontakter	13
3.2. Kommunikationsstrategier vid språkkontakter.....	15
4. Metod.....	16
4.1. Kvalitativ semistrukturerad intervju och innehållsanalys.....	16
4.2. Forskarens etik.....	20
5. Material.....	20
5.1. Intervjufrågorna	21
5.2. Genomförandet av intervjuerna	23
6. Analys och resultat	24
6.1. Analys av intervjuerna.....	25
6.2. Resultat.....	33
6.3. Sammanfattning av resultaten	42
7. Slutdiskussion.....	44
Litteraturförteckning.....	50
BILAGA 1: Intervjufrågorna på finska	52
BILAGA 2: Intervju 1	53
BILAGA 3: Intervju 2	55
BILAGA 4: Intervju 3	56
BILAGA 5: Intervju 4	58

1. Inledning

Grannländerna Sverige och Finland samarbetar mycket idag, och inte minst i affärsvärlden. Det finns nästan 800 finskägda företag i Sverige och kring 700 svenskägda företag i Finland (Sundell 2011). Om det finns så många företag, finns det även många människor som jobbar på dessa företag både i Finland och i Sverige. Det uppstår många dagliga kontakter mellan svenska och finska kollegor i affärslivet. Om man enligt Finsk-svenska handelskammaren vill lyckas i affärslivet över Östersjön, är den viktigaste kunskapen att ta kulturen på allvar (Finsk-svenska handelskammaren, 2013). En stor del av kulturen, om inte den största, är språket. Finland har en lång historia med det svenska språket; idag finns det dock inte bara positiva budskap om svenskundervisning i finska skolor. Svenskundervisningen är en fråga i det finska samhället som ofta diskuteras. I den diskussionen ifrågasätts ofta om svenskan verkligen behövs på arbetsmarknaden, eller om det räcker med engelskan.

Jag arbetar på ett finskägt företag i Sverige och möter dagligen människor som har finska som modersmål och som på något sätt kommunicerar med sina svenska kollegor. Detta har väckt mitt intresse för frågan vilket språk som väljs i kommunikationen mellan Finland och Sverige i liknande sammanhang och varför. Enligt min egen uppfattning och erfarenhet finns det många olika varianter av språkval eller sätt att kommunicera, lika många olika sätt som det finns människor. Det är ett mycket intressant ämne, inte bara för skribenten personligen, utan även ur företagsledares, företagsägares, de anställdas och inte minst ur samhällets perspektiv. Språket påverkar företagets val av de anställda och det i sin tur borde påverka skolans planering av språkundervisningen, eller i alla fall individens egna val i skolvärlden. Politiska beslut om vilka språk som undervisas i Finland och vad som ska vara obligatoriskt kan alltså påverka framtidens affärer mellan Sverige och Finland. Något gemensamt språk måste det finnas för att man ska kunna göra affärer. Vilket språk som används, är en intressant fråga.

Wilhelm Barner-Rasmussen (2011) skriver i sin rapport *Affärer eller business? En studie av språkanvändning i det ekonomiska samarbetet mellan Sverige och Finland* om svenskans roll i dagens företag som har täta kontakter mellan Finland och Sverige. Det sägs att engelskan har tagit över rollen som det gemensamma språket i affärslivet men enligt Barner-Rasmussens undersökning spelar svenskan idag en större roll än vad som skulle kunna antas. Han har gjort undersökningen på företag som antingen har ett finskt eller svenskt moderbolag och som har många kontakter mellan dessa två

länder. Barner-Rasmussen (2011) har hittat många intressanta aspekter som han tar upp i sin rapport och några av dessa kommer att presenteras senare i denna avhandling.

Åsa Palviainen (2011) försöker i sin rapport *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser* reda ut vilka konsekvenser som följer av konstanta ändringar i svenskundervisningen i finska skolor. Vad har språkundervisningen för konsekvenser för hela samhället och inte minst för affärer mellan Finland och Sverige och för anställningar i företag som har kontakter till Sverige. Jag kommer även att gå djupare in i detta ämne senare i avhandlingen.

Samhället är föränderligt och så är även språken. Då dessa två ändras, ändras även människornas sätt att kommunicera. Ett sätt att utforska denna värld är att använda kontaktlingvistik. Genom detta forskningsperspektiv kan det hittas svar på hur världen och språkbruket ändras och åt vilket håll utvecklingen går ur språkkontakternas synvinkel.

Vilka beslut som fattas i dagens finska samhälle kan komma att påverka framtidens språkbruk mellan dessa två länder. Det lär inte bli enklare att göra affärer i framtiden om de finska parternas svenskkunskaper försämras med åren. Vilket språk det än är som används så är det viktigt att veta varför. Vad är det som motiverar individer att använda ett visst språk i vissa situationer? Är det officiella regler eller är det något annat, mer mänskligt eller socialt, som ligger bakom detta? Dessa frågor försöker jag besvara i denna pro gradu-avhandling. Jag har tidigare gjort en pilotundersökning i detta ämne. För pilotundersökningen gjorde jag en intervju, och till denna avhandling har jag utökat materialet till 4 intervjuer med personer som har finska som modersmål och som jobbar på företag som har kontakter till Sverige. Dessa intervjuer presenteras närmare i kapitel 5.

1.1. Syfte

I min pro gradu-avhandling vill jag gå vidare med Barner-Rasmussens (2011) tankar. Syftet med avhandlingen är att ta reda på vilket språk som väljs i kontakter mellan Finland och Sverige och varför. Vidare söker jag svar på frågan varför någon i affärslivet väljer att använda svenska (om hen gör det) och i vilka situationer. Vad är det som får en finsk affärsman eller -kvinna att använda svenska med svenska kollegor även om kontakten lika gärna kunde skötas på engelska? Eller använder de möjligtvis bara engelska? Är svenskans roll så stor som Barner-Rasmussen (2011) beskriver och varför är det i så fall? Vad finns det för attityder och tankar bakom språkligt agerande i affärsvärlden och särskilt i affärskontakterna mellan Finland och Sverige? Dessa frågor väckte mitt intresse och ledde till avhandlingen. Frågorna bearbetades till följande forskningsfrågor:

1. Vilket språk används i vilka situationer i samarbete mellan företag från Finland och Sverige? Finns det skillnader mellan olika situationer och olika språk?

2. Varför används just det språket som används? Vad är motiveringen till ett visst språkval?

Dessa frågor är viktiga ur flera synpunkter. Om man kan komma fram till svaret på frågan vilket språk som används och varför, kan det användas av både individen och samhället som motivering till vilka språk som ska läsas och läras ut i Finland. Och vidare kan svaren klargöra vad det finns för nytta med att till exempel ha anställda som kan ett visst språk (ur individens, företagets och samhällets synpunkt). Gör det någon skillnad att kunna svenska på arbetsmarknaden i Finland, finns det behov för det? Hur stort är behovet av engelskan på de företag som har täta kontakter med svenska bolag? Skolan ska förbereda eleven för arbetsmarknaden. Om det finns en arbetsmarknad som utvecklas åt något håll i språkbruksfrågan, bör skolan vara medveten om det och följa utvecklingen. Efterfrågan på arbetsmarknaden kan då användas som motivering till vad som ska läras ut till eleverna. Den här typen av forskning hjälper även finsk-svenska företag att få en förståelse för vad det är för kvalifikationer de ska söka hos de nyanställda. Och vidare hjälper forskningen individen i sina val i den finska skolan i sådana fall det finns val att göra. Språkundervisning kan ha en stor betydelse för individens framtida karriär i Finland.

För att få svar på mina forskningsfrågor har jag gjort kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Jag har intervjuat sammanlagt fyra finska personer som har affärskontakter till Sverige och talar finska som modersmål. Genom intervjuerna har jag velat få svar på mina forskningsfrågor samt se om Barnes-Rasmussens (2011) synpunkter på att svenskan spelar en större roll än vad som tidigare ansetts gäller även i de intervjuades verklighet.

1.2. Avhandlingens disposition

Avhandlingen är uppdelad i sex kapitel och börjar med inledande information samt beskrivning av studiens syfte. I kapitel 2 presenteras tidigare forskning i ämnet och i närliggande ämnen. Då Barnes-Rasmussens (2011) studie ligger nära denna studie, kommer den att presenteras mer ingående. I kapitel 3 tas kontaktlingvistik upp som teoretisk bakgrund till själva undersökningen. Kontaktlingvistik och sociolingvistik utgör ramarna för denna studie och därför presenteras vissa delar av dessa forskningsfält, innan den empiriska delen av avhandlingen fortsätter.

I kapitel 4 kommer metoden för studien att presenteras och därefter själva forskningsmaterialet, intervjuerna. Metoden är semistrukturerade kvalitativa intervjuer och en kvalitativ innehållsanalys av dessa. Dessa metoder ansågs vara de bästa för denna studie. Intervjuerna går igenom i kapitel 5 med presentation av materialet och därefter presenteras analysen och resultaten av intervjuerna. Avhandlingen avslutas med en slutdiskussion där de viktigaste punkterna i avhandlingen diskuteras. Där kommer studien även att knytas ihop med tidigare forskning i ämnet, och idéer för vidare forskning tas upp.

2. Tidigare forskning i ämnet

Den viktigaste och mest aktuella undersökningen om språkval i affärslivet mellan Finland och Sverige är Barner-Rasmussens undersökning som han gjorde för tankesmedjan Magma (Barner-Rasmussen 2011). Rapporten presenteras närmare i kapitel 2.2. I samma kapitel presenteras pro gradu-avhandlingen *Ett företag – men hur många språk? En kartläggning av den språkliga vardagen på internationella företag i Finland med fokus på tvåspråkighet* (Borenius 2009).

Det finns flera undersökningar om tvåspråkighet på arbetsplats och delar av dessa kommer att presenteras i nästa delkapitel. En av de mest omfattande är Solveig Strömmans (1995) forskning. Lite nyare forskning inom ämnet tvåspråkighet exemplifieras av bl. annat Sofie Henricsons avhandling *Svenska i finsk miljö – Interaktion, grammatik och flerspråkighet i samtal på svenska språköar i Finland* från 2013 samt Johanna Lehtos pro gradu-avhandling *Balansgång mellan två språk – En fallstudie av hur arbetsgemenskapens tvåspråkighet påverkar ett företags interna kommunikation* från 2012. Jag har även tagit med Åsa Palviainens rapport *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser* (2011) för att kunna gå in på vad som kan vara konsekvenserna av samhällets språkpolitik för affärslivet mellan Sverige och Finland. Lite av samma ämne är Kohos (2007) pro gradu-avhandling *Hjälper språkkunskaper att få jobb? En studie om språkkunskapernas betydelse på den finländska arbetsmarknaden – med fokus på nyutexaminerade från högskolor*.

2.1. Tvåspråkighet på arbetsplats

Solveig Strömman (1995) skriver om sina olika studier som hon har gjort på tvåspråkiga finska företag. Även om denna pro gradu-avhandling omfattar företag som är verksamma i två olika länder, kan språksituationerna till en viss del jämföras med de situationer som de finska företagen i Strömmans undersökningar har.

Enligt Strömman (1995:19) väljer en person som kan två eller flera språk ett visst språk i en viss situation. Avgörande faktorer är personer, plats och ämne (en så kallad domän). Även personens tjänsteställning och språkkunskaper påverkar språkvalet. Även om det handlar om situationer som har att göra med att det finns en möjlighet att välja mellan finska och svenska i ett land, eller mer specifikt på en arbetsplats, där de flesta kanske kan båda språken, tycker jag att motiveringen till varför något av språken väljs i alla fall delvis kan användas även i denna studie. Den stora skillnaden är dock personens språkkunskaper som i Strömmans informanternas fall lär ha varit en mindre aktuell fråga men kan vara avgörande för informanterna i denna studie.

I studien där Strömman har forskat tre olika företags språksituation i Vasatrakten har hon kommit fram till slutsatsen att den högsta ledningens, men speciellt den närmaste chefens, språktillhörighet påverkar språket som används på arbetsplatsen. (Strömman 1995:142.) Detta är ett intressant perspektiv som jag inte tog hänsyn till i min pilotundersökning (Castrén 2013), delvis för att den person som jag intervjuade är i hög position. Även de andra personerna som har intervjuats för denna pro gradu-avhandling har en hög chefsposition på företaget och lär därför inte påverkas av sina chefer i lika stor utsträckning.

Strömman (1995:149) har kommit fram till slutsatsen att svenska och finska används varierande utan bestämda regler i de företag som hon undersökt. Även om situationen i de företag som är med i min studie är annorlunda, kan Strömmans tankar ändå vara intressanta och tillämpas även på situationer som informanterna för denna studie utsatts för:

Användningen av svenska och finska internt bestäms i huvudsak av rent praktiska orsaker, vilket gör att arbetet löper friktionsfritt. En bidragande orsak här till är självfallet personalens språkkunskaper. Språkstrider förekommer inte. (Strömman, 1995:150.)

Det är möjligt att det finns likadana eller liknande orsaker till språkvalet bland mina informanter som hos Strömmans informanter. De väljer det språk som gör att arbetet löper ”friktionsfritt” och som är möjligt att välja med tanke på parternas språkkunskaper.

Johanna Lehtos pro gradu-avhandling *Balansgång mellan två språk – En fallstudie av hur arbetsgemenskapens tvåspråkighet påverkar ett företags interna kommunikation* (2012) handlar om kommunikation på ett tvåspråkigt finskt företag och fortsätter med Strömmans tema. Lehto har gjort en fallstudie på ett finskt företag som har både svensk- och finskspråkiga anställda och där kommunikationen måste ske på två olika språk. Lehto ville i sin studie gå in på hur finska och svenska

används internt i företaget och vilka konkreta aspekter som måste beaktas i en tvåspråkig kommunikation.

Även om Lehto (2012) har studerat intern kommunikation och valet mellan finska och svenska, anser jag att hon har kommit fram till vissa slutsatser som är viktiga att ta upp även här. Lehto beskriver att officiell information på företaget i hennes fallstudie förmedlas på båda officiella språken (finska och svenska), men att den inofficiella kommunikationen ofta sker på majoritetsspråket på minoritetens bekostnad. Hon har vidare kommit fram till att det är majoritetens språk som används i både officiell och inofficiell kommunikation för det mesta i de två olika fabrikerna hon undersökt. (Lehto 2012:54.) Detta är något som även kan tas upp i denna pro gradu-avhandling, det officiella respektive det inofficiella språket, och om det kan påverka vilket språk som informanterna väljer i olika situationer.

Enligt boken *Multilingualism at work. From policies to practices in public, medical and business settings* (red. Meyer & Apfelbaum 2010) har samhället förändrats i och med att det är så mycket in- och utvandring och att det därför blir vanligare och vanligare att även andra språk än landets officiella språk används i affärssammanhang. Exempel på att språkbruket varierar alltefter situationen är att butiksanställda i New York kan prata spanska även med sådana kunder som inte har spanska som modersmål men kommunicerar på detta språk och att en bankman i Tyskland kan prata turkiska beroende på kundens önskemål. Även här blir det viktigt att den anställda kan uppnå de mål som arbetet förutsätter. För att komma dit så effektivt som möjligt, väljer personen i fråga det språket som passar situationen bäst. (Meyer & Apfelbaum 2010:1–3.) Detta bekräftar Strömmans synpunkter ovan.

Maria Amelinas undersökning *Do other languages than English matter? International career development of highly-qualified professionals* som presenteras i Meyer & Apfelbaums bok (2010) visar hur ryska experter som bor och jobbar i Tyskland använder olika språk på arbetet. Hon har kommit fram till att engelskan används som ett professionellt språk i rutinmässiga situationer eller om inget annat gemensamt språk finns. Modersmålet och språket i landet där de jobbar används för att bygga nätverk, ta hand om personliga relationer på arbetsplatsen samt för att kunna göra karriär. Amelina (2010) skriver även att det är viktigt att kunna språket i landet där de jobbar för att kunna ta del av situationer där en viss tävling uppstår mellan de anställda. Amelina skriver att språket i ”värdlandet” ofta används i sådana situationer för att visa makt. Även modersmålet spelar en stor roll då människor som inte jobbar i hemlandet får rollen som medlare mellan två olika länder. (Meyer & Apfelbaum 2010:250–251.)

Sofie Henricson (2013) har i sin doktorsavhandling *Svenska i finsk miljö – Interaktion, grammatik och flerspråkighet i samtal på svenska språköar i Finland* studerat finska ungdomars tvåspråkighet på de så kallade språköarna. Även om min pro gradu-avhandling inte handlar om skolelever eller språkvariationen mellan finska och svenska i Finland, finns det dock några intressanta aspekter även här att ta upp. Henricson kommer fram till att hur mycket de svenska ungdomarna använder svenska på sin fritid påverkar hur mycket de använder svenska i sina lediga samtal i skolomgivningen. Det finns alltså elever som blandar språken i sina lediga samtal och elever som håller isär skolspråket och fritidsspråket. Dessa sistnämnda väljer i vilka samtal de använder svenska (i undervisning, i samtal med lärare m.m.). (Henricson 2013:225–226.) Detta är intressant för min studie för även här kan det ses att det finns olika typer av ”strategier” att använda två olika språk i vardagen beroende på ens egen bakgrund.

Henricson (2013) skriver också:

I samtalen umgås deltagarna med varandra och den språkalternering som ingår i samtal är knappast ett självändamål, utan snarast en införlivad del av deras språkliga repertoar och en potentiell resurs för alla praktiska och sociala ändamål (Henricson 2013: 233).

Att variera mellan språken i samtal har alltså även här en praktisk och social roll. Eleverna väljer ett visst språk för sina praktiska eller sociala ändamål. Liknande tendenser kan hittas i materialet i denna studie (se kapitel 5).

I tidigare forskning anges olika orsaker till språkval såsom ledningens språkval, vilken grupp eller situation språket används i och i vilket ändamål. Dessa ska tas med i beaktande när analysen av de fyra intervjuerna i denna studie diskuteras i kapitel 5. De flesta ovannämnda forskare har gjort sina studier i affärslivet och även om Henricson (2013) studerar ungdomar finns det intressanta aspekter som ligger i linje med undersökningar som gäller företag. Det ska dock påpekas att inga av dessa forskare har studerat situationen i företag som har verksamhet i Finland och i Sverige. De informanter som har deltagit i de studier som gjorts om språkvalet mellan finska och svenska i Finland har haft olika modersmål, vilket kan påverka valet. I denna studie har alla fyra informanter finska som modersmål, men det språket kan inte användas i kommunikationen med svenska kollegor.

2.2. Språkanvändning på företag med kontakter mellan Sverige och Finland

Som tidigare påpekats, är den viktigaste och mest relevanta tidigare undersökningen för denna studie Barner-Rasmussens *Affärer eller business? En studie av språkanvändning i det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige* (2011). Barner-Rasmussen har använt både intervjuer och enkät i sin undersökning. Han har gjort en pilotundersökning i enkätformat och därefter en uppföljningsstudie med djupintervjuer. Barner-Rasmussen fick 85 svar på sin enkät som skickades till företag i Finland och i Sverige med någon koppling till det andra landet. För uppföljningsundersökningen gjordes 23 djupintervjuer i 12 företag som redan var med i den första studien. (Barner-Rasmussen 2011:34–36.)

Barner-Rasmussens forskningsfrågor (2011:13) var: I vilken omfattning används svenska i den dagliga verksamheten? Uppfattas svenskan ha en betydelse och ett mervärde för handeln och det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige? Hurdan är tillgången på arbetstagare med kunskaper i svenska och vad för betydelse – om någon – har svenskan för rekrytering och befordran? Hur har dessa faktorer förändrats över tid?

Barner-Rasmussens (2011) studie visar att svenskan fortfarande spelar en viktig roll inom den del av Finlands näringsliv som har med handeln i Sverige att göra. Han konstaterar även att engelskan rent volymmässigt står för en nästan lika stor del av den muntliga kommunikationen och att engelskan dominerar särskilt i större bolag och i skriven kommunikation. I praktiken används svenska dock som kommunikationsspråk även i sådana bolag där det officiella företagsspråket är engelska. När företagen anställer ny personal, är kunskaperna i engelska ett krav och kunskaperna i svenskan meriterande. Barner-Rasmussen (2011) påpekar att kunskaperna i svenska i de företag som han hade med i studien ofta var ett nödvändigt villkor för att nå chefspositioner. (Barner-Rasmussen 2011:104–105.)

Därtill kom Barner-Rasmussen fram till följande:

Engelskan vinner terräng som formellt företagsspråk, men i de bilaterala relationerna mellan enheter i Finland och Sverige används ändå svenska i en mycket stor del av fallen. Dessa val baserar sig på pragmatiska bedömningar av vilket språk som utgör den bästa kompromissen, det vill säga är snabbast och lättast att använda och förorsakar minst kommunikationsrelaterade problem. (Barner-Rasmussen 2011:105.)

Detta påpekande bekräftar det som tidigare sagts, dvs. att det är just smidigheten som avgör vilket språk som används i vilken situation. Man strävar efter att kunna kommunicera effektivt och på ett

sätt som passar alla deltagare i just den situationen. Målet är att få arbetet att flyta på och göra det på bästa möjliga sättet.

Barner-Rasmussen (2011) konstaterar även att det är lättare att skapa en karriär i ett svenskägt företag eller i ett finskt företag med omfattande verksamhet i Sverige om man kan svenska. Enligt honom kan det vara möjligt att de politiska beslut som fattas i Finland kommer att påverka arbetsmarknaden i framtiden i och med att alla inte får samma möjligheter att söka jobb som kräver kunskaper i svenska. (Barner-Rasmussen 2011:107–108.)

Barner-Rasmussen (2011) presenterar även en annan slags problematik i dessa finska dotter- eller moderbolag. De personer som inte kan svenska kan hamna i besvärliga situationer om det finns kollegor som kan använda svenska med sina svenska kollegor. Enligt Barner-Rasmussen förekommer det tre strategier i sådana situationer: flyktstrategin, bekämpningsstrategin och erövringsstrategin. Den förstnämnda går ut på att försöka undvika situationer där ett obekvämt språk kommer att talas. Bekämpningsstrategin handlar om att påverka de relevanta språkvalen i en riktning som är fördelaktigare för en själv. Erövringsstrategin går ut på att lära sig det besvärliga språket och göra sin språkliga kompetens till en professionell fördel. (Barner-Rasmussen 2011:81.)

För denna pro gradu-avhandling har jag endast intervjuat personer som är i chefsposition och därmed har många möjligheter att påverka språket på arbetsplatsen. Då kan det vara så att den strategi de väljer att använda även påverkar de andra anställda på företaget. Det är en intressant aspekt som definitivt är av vikt med tanke på fortsatta studier.

Andrea Borenius har i sin avhandling pro gradu *Ett företag – men hur många språk? En kartläggning av den språkliga vardagen på internationella företag i Finland med fokus på tvåspråkighet* (2009) genomfört åtta semistrukturerade intervjuer med företagsledare i olika stora företag som alla är verksamma på den internationella marknaden. Även hon har velat få svar på hur språksituationen ser ut i internationella företag och vad tvåspråkighet och flerspråkighet leder till, vad språksituationen betyder för arbetstagaren. (Borenius 2009:9–10.)

Enligt Borenius undersökning blir det allt vanligare att internationella företag bestämmer sig för ett officiellt företagsspråk (Borenius 2009:42). Hon skriver även att dessa beslut inte alltid fattas bara för interna syften utan även för att visa någonting utåt. Det kan bli så att företagets språk i praktiken inte ändras även om beslutet om ett gemensamt företagsspråk fattas. (Borenius 2009:44.) Borenius kom även fram till att respondenterna tack vare sina språkkunskaper har blivit så kallade *gatekeepers*,

det vill säga att de uppmärksammas på grund av sina språkkunskaper på gott och ont. Även några av hennes respondenter kände att de hade fått jobbet på grund av sina språkkunskaper. De upplevde även att de hade nytta av sina språkkunskaper i förhandlingar. (Borenus 2009:47–48.) Det ska tilläggas att Borenus valde informanterna med sådan metod att hon redan i förväg visste att de var språkkunniga (Borenus 2009:36–38).

Även Borenus har kommit fram till samma resultat som några av de tidigare nämnda forskarna:

Då det gäller användning av svenska inom de undersökta åtta företagen med internationell verksamhet i Finland visade det sig att svenskan fyller en viktig funktion som inofficiellt språk och som en isbrytare när nya kontakter skapas, också i Finland men framförallt i Norden. (Borenus 2009:49–50.)

Borenus (2009) studie stödjer alltså de övriga forskarnas observationer om att ett visst språk kan användas som ”ett socialt” språk och att språkvalet påverkas av olika situationer och de människor som är med i kommunikationen.

2.3. Svenskundervisning i finska skolor och dess påverkan på svenska i affärslivet

Åsa Palviainen har gjort studien *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser* (2011). Palviainen har analyserat vilka som skulle vara de utbildningsrelaterade konsekvenserna ifall den obligatoriska svenskan avskaffades i det finska utbildningssystemet. Hon tar upp faktorer som måste beaktas när den obligatoriska svenskans framtid diskuteras. Hon tar inte ställning för eller emot svenskan. (Palviainen 2011:14.)

Enligt Palviainen (2011) skulle avskaffandet av den obligatoriska svenskan sannolikt försvåra upprätthållandet av de språkliga rättigheterna som står i den finska grundlagen och språklagen. Om svenska inte undervisades i grundskolor, skulle det inte finnas tillräckligt många personer som kan svenska. Kanske skulle undervisningen i svenska se annorlunda ut. Högskolorna skulle kanske ha flera olika nivåer av kurser i svenska eller arbetsgivare borde erbjuda språkkurser till sina anställda om svenska inte undervisades i grundskolan. Om svenska var frivilligt, skulle färre elever än i dag ta kurser i svenska. (Palviainen 2011:87–89.)

Det som är av intresse för denna studie i Palviainens resultat är att om alla finskspråkiga inte läste svenska i skolan skulle det bli någon slags ”elit” av de människor som kan både svenska och finska och att de skulle ha försprång t.ex. till högre positioner i nordiska sammanhang. (Palviainen 2011:90.) Palviainen skriver även så här:

Ett minskat antal personer som har läst och behärskar svenska skulle också kunna påverka den privata sektorn. Detta skulle yttra sig i ett mer begränsat svenskspråkigt utbud och mer begränsad service både i Finland och i handeln med Sverige och de andra nordiska länderna. (Palviainen 2011:90.)

Denna aspekt är intressant för min studie då svenskundervisningen i Finland kan påverka informanternas val av språk, om inte idag så i alla fall i framtiden. Enligt studierna har kunskaperna i svenska nämligen blivit sämre hos de finskspråkiga eleverna i Finland (Undervisnings- och kulturministeriet 2012; Utbildningsstyrelsen 2011). Det är över 10 år sedan informanterna i denna studie gick i grundskolan, och därför har de en annan bakgrund, vilket kan påverka deras språkval. Hade det även varit yngre informanter, hade denna aspekt behövt lyftas fram ur dagens samhälles synpunkt. Det skulle alltså vara intressant att göra denna studie igen om 10–20 år och se vad resultaten då skulle bli.

3. Kontaktlingvistik

Kontaktlingvistik har många underbegrepp, men i det stora handlar det om mötet mellan skilda språk eller olika språkliga varieteter. Språkmöten börjar på individnivå, men det finns tre viktiga och centrala nivåer som kontaktlingvistik tar upp: individ-, språk- och samhällsnivå.

Individnivå står i fokus i denna studie, men samhällsnivå inverkar väsentligt på resonemanget och sporrar förhoppningsvis till fortsatta studier. Jag granskar primärt individernas språkval, men individerna agerar samtidigt som en del av samhället. Det kan också vara av intresse för samhällspolitiska beslut att betrakta frågan ur samhällets perspektiv efter att det finns tillräckligt med information om enskilda individer.

Kontaktlingvistikens individaspekt handlar i grunden om tvåspråkighet. Då man sedan granskar tvåspråkighet på individnivå är frågan om vem som är tvåspråkig dock inte en enkel fråga. Det finns flera olika sätt att definiera detta såsom till exempel Einarsson (2004:88–90) beskriver i sin bok men det som är intressant för denna studie är följande:

Man ger ibland tvåspråkigheten en social definition som tar fasta på i vilka sammanhang de två språken används. --- Så menar t.ex. Weinreich (1953:5) att de som regelbundet använder två olika språk är att betrakta som tvåspråkiga. Ofta använder dessa då språken i olika domäner. De har eller får i sådana fall ofta olika färdigheter i olika kommunikationssituationer. (Einarsson 2004:89.)

Det är sådan social tvåspråkighet som jag är ute efter hos informanterna i denna studie. Varför väljer de ett visst språk i en viss situation, använder de olika språk inom olika domäner och användningsområden såsom tidigare studier visar är vanligt? Som beskrevs tidigare skiljer sig denna studie från några tidigare gjorda studier inom samma område (så som Lehto 2012 och Strömman 1995 till exempel) på så sätt att dessa forskare har studerat valet av språket i Finland. Domäner behöver dock inte bara gälla för modersmål och ett främmande språk, utan kan även tillämpas i denna studie där valet av språket står mellan två främmande språk.

Ett språk kan användas inom vissa domäner och ett annat känns mer naturligt inom andra domäner (Nordberg 2007: 16–17). Einarsson (2004) skriver vidare om domäner: ”Ett språks *kommunikationsvärde* hör ihop med hur många olika domäner det kan användas i” (Einarsson 2004:54). Enligt språksociologiska teorier har människor olika domäner (användningsområden) för olika språk och dessa domäner bestämmer hur högt kommunikationsvärde ett språk har för individen. Det är viktigt att ta upp olika domäner och se vilket samband det finns mellan ett språk och dess kommunikationsvärde. Om individerna inte har många domäner de kan använda något av språken i, blir språkets kommunikationsvärde lägre och då används inte språket lika ofta. Och som nämnts ovan, påverkar även sammanhanget individens språkval.

Tove Skutnabb-Kangas (1981) skriver om funktionell differentiering, *diglossi*, dvs. arbetsfördelningen mellan två olika språk. Hon anser att diglossi på individnivå kan betyda att en tvåspråkig människa använder det ena språket för vissa områden och det andra för andra områden. Det kan hända att den person som använder språket diglossiskt inte längre kan använda båda språken på samma sätt när olika ämnen diskuteras. Linus Salö (2010) beskriver i sin rapport skillnaden mellan diglossi och domän på följande sätt:

En domän kan till exempel vara familjen, arbetslivet, domstolen eller skolan. När domänen avgör språkvalet i ett flerspråkigt samhälle brukar man säga att det präglas av diglossi – funktionsuppdelning av språken. (Salö 2010:15.)

Skutnabb-Kangas menar att det är svårt att hitta någon som är hundra procentigt tvåspråkig, dvs. behärskar två språk lika bra på alla områden. Olika språk brukar ha olika funktioner för en individ. (Skutnabb-Kangas 1981: 36–39.) Det kan mycket väl vara precis så där också för informanterna i

denna studie. Varför ett visst språk väljs i en viss situation kan bero på att olika språk har olika funktioner. Inga av informanterna i denna studie är tvåspråkiga sedan barndomen men det kan ändå undersökas hur de använder olika språk i olika situationer.

När man inom kontaktlingvistiken tar upp samhällsnivån, gäller det flerspråkighet i samhället. Det kan handla t.ex. om att personen väljer ett visst språk i situationer där betingelserna på ett eller annat sätt är gemensamma och där valet av språket sker på liknande premisser. Vanliga domäner i sådana sammanhang är t.ex. massmedier, skola och familj. De tvåspråkiga talarna väljer alltså olika språk beroende på gruppen som personerna talar med. Det beskrivs ofta som att ett av språken förekommer i privata sammanhang och det andra i offentliga miljöer. (Börestam & Huss 2001:104–105.)

3.1. Transfer, interferens och kodväxling vid språkkontakter

Enligt Thomason (2001) finns det flera olika skäl för en person att bli tvåspråkig; sociala, politiska och religiösa skäl. Det som även är viktigt när det talas om tvåspråkighet är *när* individen har lärt sig det andra språket. Har hen lärt sig det sedan födseln eller senare i livet är två olika saker som Thomason (2001:48–49) kallar för *bilingual first language acquisition* och *sequential bilingualism*. Till skillnad från de som har lärt sig två språk från början, tar en vuxen andraspråksinlärare med sig intryck, så kallad transfer, från sitt första språk. Det är alltså strukturer från modersmålet som tas med till det andra språket under inlärningsprocessen. (Thomason 2001: 52.) Denna studie fokuserar inte på informanternas språkkunskaper för att se om de har transfer från sitt modersmål utan det viktiga är språkvalet och motivationen till det. Transfer är dock viktigt att känna till då det kan påverka informanternas val av språket, dvs. de kan känna att de inte har tillräckliga kunskaper i något språk och möjligtvis har fått feedback på att de använder många för målspråket främmande strukturer.

Andra närliggande fenomen till transfer är interferens och kodväxling. Ilse Lehisté skriver i sin bok *Språkkontakt* (2000) om interferens och kodväxling. Enligt henne finns det grader av korrekthet i en tvåspråkig individs formulering av meningar, och de avvikelser från normen som förekommer i den tvåspråkigas tal i något av språken kallas för *interferens*. Det finns olika slags interferens och den återfinns på alla områden: fonetik, fonologi, morfologi, syntax, semantik och ordförråd. (Lehisté 2000:78.) Hon går djupare in på tre olika slags interferens: ljudinterferens, grammatisk interferens och lexikal interferens. Jag kommer inte att gå djupare in på varje kategori här, utan tycker att det är viktigt att känna till dessa innan jag går vidare in på intervjuerna. Det intressanta är att veta om interferens påverkar valet av språket.

Med *kodväxling* menas växling från ett språk till ett annat under loppet av ett samtal (Lehiste 2000:111). Kodväxling kan vara en kommunikativ strategi som talaren använder för att nå en viss effekt under samtalet. Kodväxling kan även fungera som en symbol för gruppidentitet och solidaritet och kan ofta förekomma inom minoritetsgrupper. I vissa flerspråkiga länder har kodväxling blivit norm för vardagssamtalet. Kodväxling används inte för att talaren har bristande kunskaper i det ena språket utan det sker på ett systematiskt sätt. (Hyltenstam & Lindberg 2004: 299.)

Det finns många olika sätt att forska i kodväxling och enligt vissa resultat finns det ett samband mellan olika typer av kodväxling och sådana faktorer som kön, ålder vid immigrationen, arbetsplats och språkkompetens. Även den grammatiska inriktningen har varit mycket intressant för många forskare. (Hyltenstam & Lindberg 2004: 302–303.) Det intressanta här är att bland annat kön, ålder och arbetsplats kan påverka kodväxling och valet av språket.

Det finns tre olika typer av kodväxling: *intrasententiell*, *intersententiell* och *tag-kodväxling* (Hyltenstam & Lindberg 2004: 303). I boken *Svenska som andra språk – i forskning, undervisning och samhälle* skriver Heyon Sook-Park om dessa typer så här:

Med intrasententiell kodväxling avses växling inom en mening medan man med intersententiell kodväxling menar växling vid meningsgränser. Tag-kodväxling sker varsohelst i samtalet och består av bl.a. meningsutfyllnader, utrop och påhäng (*tag*). (Hyltenstam & Lindberg 2004: 303.)

Det finns ett samband mellan olika typer av kodväxling och graden av tvåspråkighet. De som har lika god förmåga i båda språken tenderar att ha mer intrasententiell kodväxling då den förutsätter full förståelse av båda språken. De som har svagare kunskaper i det ena språket tenderar att använda sig av tag- och intersententiell kodväxling då det kan ske utan hänsyn till kunskaperna i båda språkens syntax och då det inte kräver lika hög förståelse av språken. (Hyltenstam & Lindberg 2004: 304.)

Kodväxling förekommer när personen väljer mellan olika språk under ett samtal. För denna studie är detta intressant och relevant för att kunna undersöka om det förekommer kodväxling i informanternas samtal i arbetslivet. Om de väljer mellan att använda engelska och svenska, kodväxlar de mellan dessa två språk för att kunna (såsom tidigare forskning har visat) kommunicera på det bästa och effektivaste sättet.

3.2. Kommunikationsstrategier vid språkkontakter

Det finns olika sätt att lösa problemet med kommunikationen mellan två talare med olika modersmål, men det gäller för talarna att även kunna undvika kulturkrockar och undvika missförstånd. Som exempel på sådana tar Norrby och Håkansson (2010) upp till exempel olika kulturers olika användning av tilltal eller small talk. Det är viktigt att veta hur även dessa fungerar i olika kommunikationssituationer. (Norrby & Håkansson 2010: 290–292.)

När talare av två (eller fler) olika språk möts, använder de olika strategier för att kunna kommunicera med varandra. Inom kontaktlingvistikens tar man ofta upp två olika sätt att hantera sådana situationer på: *pidgin* och *lingua franca*. Enligt Norrby och Håkansson (2010) kan det finnas behov för ett gemensamt språk till exempel när människor med två olika modersmål möter varandra och idkar handel. Enligt Norrby och Håkansson (2010) skapar talarna då ett nytt kontaktspråk som baserar sig på de inblandades modersmål men som inte är någons modersmål och detta kallas för *pidgin*. (Norrby och Håkansson 2010:306–307 som hänvisar till Broch & Jahr 1984:12.)

Vidare förklaras *pidginspråk* enligt följande:

Det som karakteriserar pidginspråk är enkelhet och begränsning. De används bara i mycket begränsade funktioner och för den nödvändigaste kommunikationen, exempelvis för att köpa och sälja. Strukturena är hämtade från de språk som talarna använder sedan tidigare och majoriteten av orden i ordförrådet tas från det språk som är i maktposition. (Norrby och Håkansson 2010: 306.)

Pidginspråk är med andra ord ett helt nytt språk som utvecklas i möte mellan två olika språk och språket skapas för en viss uppgift. När talare som inte har något gemensamt modersmål möts och tar till ett tredje språk som det gemensamma språket, kallas detta för *lingua franca*. Ett exempel på detta som Norrby och Håkansson (2010:308–309) tar upp är till exempel om en dansk och en svensk pratar engelska eller när det på 1600- och 1700-talen användes franska som hela Europas gemensamma språk. I dessa fall är engelskan respektive franskan ett *lingua franca*, ett tredje språk som används för att kunna kommunicera med talare med ett annat modersmål.

En av forskningsfrågorna för denna studie är vilket språk som används i affärslivet i samarbete mellan Sverige och Finland, och då är det mest fråga om ifall den ena partens modersmål, svenska, används, eller ifall engelska används som ett *lingua franca*. Enligt Norrby och Håkansson (2010) har engelska tagit över franskans roll som Europas *lingua franca* och används inom flera olika områden såsom affärsvärlden, popkultur, vetenskap och teknologi. Det räknas att det idag finns fler talare av engelska

som andraspråk än som förstaspråk. Norrby och Håkansson (2010) skriver också om undersökningar som gjorts angående engelskans roll i dagens samhälle. De visar att lärandet av engelska allt oftare motiveras med affärskontakter och studier eller arbete utomlands i stället för utlandsresor och personlig tillfredsställelse. (Norrby och Håkansson 2010: 308–312.) Engelskans roll i affärslivet blir större. Det är därför intressant att diskutera ifall svenskan fortfarande spelar en roll i affärslivet mellan Finland och Sverige eller om engelskan tar över mer även i dessa sammanhang.

Inom kontaktlingvistiken tar man även upp grannspråksförståelsen som ett sätt att kommunicera med människor med ett annat modersmål. Som ett exempel lyfts ofta fram språkgemenskapen i Norden. De som talar svenska, danska och norska kan ofta kommunicera på sitt modersmål med varandra eller åtminstone genom att göra språklig anpassning i form av bland annat språklig ackommodation eller så kallade *repairs* i språket. (Norrby & Håkansson 2010: 297–300.) De som har finska som modersmål i Finland är inte på samma sätt en del av denna gemenskap men genom obligatorisk undervisning i svenska i de finska skolorna har även de finskspråkiga haft vissa möjligheter att vara med om detta.

4. Metod

I detta kapitel presenterar jag närmare den metod som jag har använt i denna studie, dvs. kvalitativ semistrukturerad intervju och innehållsanalys. Jag motiverar även varför denna metod passar bäst i denna studie. Avslutningsvis diskuterar jag forskarens etik.

4.1. Kvalitativ semistrukturerad intervju och innehållsanalys

Kvalitativ forskning används ofta då man vill ha svar på frågan varför i stället för t.ex. hur många. Om det är fråga om hur många, används i stället kvantitativ forskning. För denna studie är kvalitativ metod det bästa valet då forskningsfrågorna behöver förklaring till varför informanterna väljer just det språk som de väljer. Genom en kvalitativ studie har jag möjlighet att få fram förklaringar och genom att ha valt att göra intervjuer har jag haft möjligheten att även ställa tilläggsfrågor till informanterna.

Intervjuer kan vara strukturerade till olika grad. Det finns fast strukturerade intervjuer i ena änden och inte alls strukturerade, mer samtalsliknande intervjuer. Intervjun är ofta en dominerande metod i studentuppsatser enligt Ryen (2004:11–12). En semistrukturerad intervju, som används i denna avhandling, kan beskrivas enligt följande:

Samma frågor ställs till alla informanter. Frågorna har öppna svarsmöjligheter. Ger människor mer lika chans att säga sin åsikt om samma frågor. (Ryen 2004.)

Jämfört med till exempel enkätundersökningar kan intervjun ha sina fördelar i och med att enkätundersökningarna kan ha fler felkällor. Enligt Ryen (2004) kan enkäten påverkas till exempel av att informanten svarar snabbt för att hen vill bli färdig eller att personen inte har bildat sig någon uppfattning om svaret på frågan som kan vara av en sådan art som personen i vanliga fall inte tänker på. De forskare som använder kvalitativa metoder hävdar att de kan få en djupare förståelse av sociala fenomen än vad de kan få från kvantitativa data. (Ryen 2004:15.) Det är även därför forskningsfrågorna i denna studie inte går att svara på (i alla fall inte enbart) via enkäter. För att komma djupare in i samtalet och hitta svar på frågan varför, krävs det enligt min mening en intervju.

Intervjuns struktur hänger ihop med hur standardiserad intervjun är. Enligt Trost (2005) är situationen, frågorna och till och med intervjuarens tonläge desamma så långt det går vid en hög grad av standardisering. Vid en lägre grad av standardisering finns det utrymme för till exempel följdfrågor och den som blir intervjuad får styra intervjun mer. (Trost 2005:19.) De intervjuer som jag har gjort för denna studie är semistrukturerade och har därmed också en låg grad av standardisering.

Intervjun är bara en av de kvalitativa metoderna, men intervjun är enligt Ryen (2004) den mest använda. Hon skriver:

Det hänger samman med att den kvalitativa intervjun används i flera discipliner (antropologi, sociologi, pedagogik, socialt arbete, psykologi) och ofta tillsammans med andra metoder (först och främst observation). (Ryen 2004:29.)

Ryen kallar en halvstrukturerad (semistrukturerad) intervju för ett samtal med bestämda avsikter. Det finns vissa frågor som har förberetts men det finns även plats för samtal. Om avsikten är att få svar på samma sak, är den semistrukturerade intervjun ett bra alternativ. Enligt Ryen (2004) är denna typ av intervju även den mest utbredda. I den varianten finns det riktlinjer som hjälper forskaren genom intervjuprocessen. (Ryen 2004:46–47.)

Den semistrukturerade intervjun ska enligt Ryen (2004) på sitt sätt påminna om ett vanligt samtal. Den ska inledas med ett vardagligt tema eller med någonting som intervjupersonen antas vara

intresserad av. Efter ”uppvärmningen” inleds intervjun med några frågor och därefter ska själva temat diskuteras. Ryen (2004) skriver även att man i slutet av intervjun ska ta det lugnt och ställa okontroversiella frågor så att intervjun blir mer som ett samtal. (Ryen 2004:47.) Eftersom det enligt god forskningsetik alltid ska vara upp till var och en om hen vill delta i intervjun ska man enligt Ryen (2004) inte dölja att intervjun spelas in ifall det görs. (Ryen 2004:57.) Det är enligt dessa principer jag har byggt strukturen till de intervjuer som gjordes för denna avhandling.

Valet av den person som intervjuas ska vara medvetet. Redan innan personen väljs, bör undersökningen ha något syfte som intervjun kommer att användas till. Som Ryen (2004) skriver:

Tillgången till den enskilda undersökningsspersonen och hennes sätt att se på världen är det centrala (specifikt för kvalitativa studier), inte att räkna hur många som ser det på samma eller olika sätt. (Ryen 2004:77.)

Därför är valet av undersökningsspersonen en viktig del i studien då en kvalitativ intervju genomförs.

Enligt Ryen (2004) är det vanligt att informanten kommer med ny information eller intressanta data först efter att bandspelaren har stängts av. Detta kan betraktas som problem då intervjuer används som insamlingsmetod. (Ryen 2004:60.) När jag gjorde mina intervjuer, upplevde jag inte att jag hade detta problem utan allting blev sagt under intervjun. Jag frågade om informanterna hade något att lägga till efter att jag hade ställt alla frågorna och fick oftast något mer material utöver de svar som jag hade fått under själva intervjun. Det var först därefter som jag stängde av bandspelaren. Dock kunde jag märka i en av intervjuerna att det kanske var lite obehagligt för den intervjuade att vi spelade in intervjun då samtalet utanför intervjun flöt på mycket bättre.

Jag förberedde frågorna för intervjun i förväg, redan vid samma skede som jag gjorde min forskningsplan för min pilotundersökning. Jag översatte därefter frågorna till finska och ställde dessa under intervjun. När jag förberedde frågorna, använde jag framför allt Barner-Rasmussens (2011) samt de övriga tidigare studiernas (se kapitel 2) resultat. Jag kopplade frågorna även till de tidigare presenterade områdena inom kontaktlingvistiken (se kapitel 3) för att få fram så bra frågor, svar och analys som möjligt för min avhandling. När jag hade fått resultaten från pilotundersökningen, kunde jag redan koppla intervjufrågorna i de resterande intervjuerna till resultaten som jag fått fram i pilotundersökningen. Enligt min åsikt påminde intervjusituationerna om samtal och då hade jag även möjlighet att ställa frågor utanför ”formuläret”. Intervjuerna spelades in på en Iphone-telefon och finns nu som ljudfil på datorn. När materialet presenteras i kapitel 5 kommer jag att gå in på själva intervjuerna på en djupare nivå.

När kvalitativa intervjuer används som insamlingsmetod måste även analysen av materialet reflekteras över. Först ska materialet delas in i deskriptiva kategorier. Enligt den komparativa teorin jämförs materialet hela tiden med andra insamlade data och på detta sätt skapas teorier redan under insamlingsperioden. (Ryen 2004:107–108.) Jag gjorde min första intervju i oktober 2012 som jag sedan använde i min pilotundersökning och seminarieuppsats som jag skrev under våren 2013. Jag hade alltså preliminära resultat när jag gjorde de resterande intervjuerna i augusti/september 2013. På så sätt kunde jag jämföra data redan under insamlingsperioden och har kunnat processera tankarna innan jag har skrivit de slutliga resultaten.

Analysen är induktivt gjord eftersom jag har transkriberat och lyssnat igenom alla intervjuer och försökt hitta likheter och olikheter i svaren och sammanställt och kategoriserat aspekter av dem utifrån de mönster som förekommer i själva svaren. Jag har försökt hitta svar på mina forskningsfrågor genom att först skriva ner mina egna reflektioner över varje intervju, skrivit ner svaren som jag har fått på mina forskningsfrågor och därefter jämfört dessa fyra intervjuer med varandra och börjat kategorisera svaren. På så sätt har jag kunnat hitta likheter och tendenser samt olikheter, och kunnat kategorisera svaren samt har kunnat placera in dem i forskningsfältet med hjälp av tidigare forskning och teorier i ämnet och kommit fram till de resultat som presenteras i kapitel 5.

För denna studie har jag gjort fyra semistrukturerade intervjuer och jämfört dem för att kunna dra slutsatser, men detta kan bara ge indikationer på hur situationen är i sin helhet. För att kunna få en noggrannare bild av hur situationen är i affärslivet mellan Sverige och Finland, behövs det dock en mer omfattande studie med fler intervjuer och även enkät.

I samband med kvalitativ forskning är det alltid forskarens egen tolkning som påverkar resultaten. Enligt Mulinari (1999) kan tolkningen i kvalitativ forskning beskrivas på följande sätt:

Tolkning innebär att utforska variationer och likheter i informanternas berättelse för att förstå när och varför och hur deras berättelser skiljer sig åt. (Mulinari 1999:45.)

Med tolkning försöker forskaren länka ihop det som informanterna sade till större sammanhang med hjälp av vetenskapliga teorier (Mulinari 1999:45). I och med att forskaren alltid gör sin egen tolkning när kvalitativa intervjuer används som metod, är det enligt Trost (1999) nästan omöjligt att vara helt objektiv. Däremot ska den som intervjuar enligt Trost (1999) vara helt ”nollställd” och inte ha några egna åsikter vid intervjutillfället. Genom att beskriva sin forskning öppet i avrapporteringen och genom att använda och knyta sina observationer till tidigare forskning och teorier inom ämnet gör

forskaren forskningen trovärdig för läsaren. (Trost 1999:113–115.) I nästa kapitel kommer jag att beskriva hur dessa fyra semistrukturerade intervjuer gick till och vad det var för svar jag fick. Jag kommer även att knyta ihop dessa med teorier som har presenterats i tidigare kapitel. Genom att göra detta strävar jag efter att visa läsaren vad min tolkning av materialet baserar sig på. Målet för mig har med alla intervjuer varit att göra en så objektiv bedömning som möjligt. När en människa gör intervjun, datainsamlingen och analysen, kan det dock inte bortses från det faktumet att den personens egna erfarenheter, tankar och idéer kan komma att påverka det slutliga resultatet.

4.2. Forskarens etik

Jag har valt att kommentera forskarens etik innan jag går in på intervjuerna. Enligt Trost (1999:113–114) bör alla forskare kommentera etiken vid avrapporteringen. Att få informanternas samtycke och att informera informanter om vad som görs med det insamlade materialet är av stor etisk vikt för forskaren. (Trost 1999: 103–104.)

Alla fyra informanter har varit informerade om att deras svar kommer att användas i denna pro gradu-avhandling och att intervjuerna spelas in. De har även varit medvetna om att jag inte kommer att presentera intervjuerna någonstans som sådana, utan att jag tar några citat ur inspelningen och presenterar dem i skriftlig form. Jag har lovat att inte använda informanternas eller företagens namn i min avhandling och därför hänvisar jag till intervjuerna med Intervju 1, Intervju 2 osv. Eftersom det bara är fyra intervjuer, har jag valt att benämna dessa med siffror i stället för namn. Företagens namn är inte av betydelse med hänsyn till forskningsresultaten och är markerade som xxx i bilagorna där de direkta citaten presenteras.

5. Material

Mitt material består av fyra intervjuer som jag gjorde åren 2012 och 2013. Jag valde personer som arbetar på företag som har kontakter till Sverige och som har finska som sitt modersmål. Dessa personer hittade jag via personliga kontakter. Två av informanterna (intervjuerna 1 och 2) arbetar på samma bolag så det blev fyra personer från tre olika företag. De informanter som jag hittade och som var villiga att svara var alla män och därmed blev det ingen bra könsfördelning.

För att kunna hålla de olika intervjuerna isär har jag gjort en fördelning mellan dem och gett benämningarna ”Intervjuerna 1–4” för att kunna hantera dessa i texten. Dessa benämningar har getts i tidsordningen, dvs. att den intervju som ägde rum först heter Intervju 1 osv. Detta för att kunna skilja på informanterna och göra det tydligare för både skribenten och läsaren vad som skrivs om. Intervjupersonerna kan beskrivas kort så här:

Intervju 1 (gjordes den 18 oktober 2012): En finsk affärsman som länge har arbetat i en svensk-finsk miljö inom elbranschen. Han har tidigare arbetat på ett stort internationellt (från början svenskt) företag och arbetar idag på ett finskt företag i Finland som har dotterbolag i Sverige. Han har dagliga kontakter med kollegorna i Sverige.

Intervju 2 (gjordes den 22 augusti 2013): En finsk affärsman som arbetar som ITC-ansvarig/chef på ett finskt företag i Finland som har dotterbolag i Sverige. Han är även delägare i företaget. Han har kontakter minst en gång i veckan med Sverige. Informanterna från intervju 1 och 2 arbetar på samma företag.

Intervju 3 (gjordes den 27 augusti 2013): En finsk affärsman som har arbetat på ett svenskägt företag i 17 år. Han arbetar idag som Country Manager Finland i företagets finska dotterbolag i Finland. Han har dagliga kontakter med Sverige och är i Sverige minst en gång i veckan.

Intervju 4 (gjordes den 30 september 2013): En finsk affärsman som har ett litet eget företag med en bred kundkrets och dagliga kontakter till Sverige i form av uppdragsgivare. Han är chef för företaget i Finland och har flera nordiska uppdragsgivare.

Jag har använt samma frågor i alla intervjuer, vilket gör det lättare att analysera materialet. Den semistrukturerade intervjun lämnar även utrymme för spontana frågor och svar under intervjun och det är viktigt för mina mål då jag vill få svar på specifika frågor och alla individer kan tolka frågorna på olika sätt. Jag presenterar intervjufrågorna i nästa kapitel. Det är de frågor som var gemensamma för alla intervjuer, därtill ställde jag olika spontana frågor till alla informanter. Jag kommer även att gå närmare in på hur intervjuerna gjordes innan jag presenterar själva intervjuerna och resultaten.

5.1. Intervjufrågorna

Forskningsfrågorna i denna avhandling handlar om vilket språk som används i affärlivet i kommunikationen mellan Finland och Sverige, i vilka situationer och varför. Detta syfte var min

utgångspunkt när jag formulerade frågorna i planeringsskedet. Jag använde mig av tidigare forskares resultat inom samma område, framför allt Barner-Rasmussens (2011). I tidigare forskning har det ju kommit fram att svenskan har en större betydelse i liknande sammanhang än vad som kanske var tänkt. Det som flera forskare har kommit fram till är att språkvalet avgörs av funktionaliteten, dvs. det språket väljs som gör att arbetet löper friktionsfritt samt att olika språk kan ha olika användningsområden, så kallade domäner (se kapitlen 2 och 3). Dessa tankar hjälpte mig att formulera forskningsfrågorna.

Det är några formuleringar som var annorlunda i den första intervjun än vad de var i de övriga tre intervjuerna. Jag märkte nämligen att vissa ord inte fungerade då jag översatte frågorna från svenska till finska. När jag alltså planerade intervjuerna, skrev jag frågorna först på svenska men då intervjuerna var på finska översattes de. Jag återkommer senare till problemen med den första översättningen.

De finska intervjufrågorna som användes i intervjuerna finns som bilaga till denna uppsats (Bilaga 1). Dessa frågor är sådana som var gemensamma för alla intervjuer och de användes som grund för hela intervjun. I alla intervjuer har jag även ställt olika spontana frågor under intervjuernas gång.

Jag började intervjun med inledande och lite lättare ”fakta”-frågor som hjälper att kartlägga bakgrunden och att se helheten i personens förhållande till tvåspråkighet i sitt dagliga arbete:

Företagets relation till Sverige? Personens befattning i företaget? Hur mycket/hur ofta har du kontakt med Sverige? Har företaget någon officiell språkpolicy eller något officiellt koncernspråk? Vilken/vilket i så fall?

Intervjun fortsatte med öppna frågor som jag hoppades skulle kunna ge svar på forskningsfrågorna och få informanterna att tänka på vad de gör och varför, när det gäller språkvalet i arbetet. Detta kopplas till både tidigare forskning och teorier inom kontaktlingvistiken som jag har presenterat tidigare. Bland annat var jag intresserad av om begreppen *lingua franca* och *pidginspråk* används. Och om det är olika språk som används i olika situationer, i olika domäner, är också intressant i sammanhanget. Jag undrade också om det går att koppla mina forskningsfrågor till de resultat som tidigare forskare har kommit fram till. Dessa tankar föranledde följande frågor:

Vilket språk använder du när du träffar/pratar/har möten med dina svenska kollegor?
I hurdana situationer använder du engelska? Varför?
I hurdana situationer använder du svenska? Varför?
Vad får dig att använda svenska med dina svenska kollegor?
Vad för reaktioner märker du i din omgivning när du använder svenska med dina svenska kollegor?
Vad för reaktioner märker du i din omgivning när du använder engelska med dina svenska kollegor?
Upplever du att någonting blir bättre i kommunikationen när du använder svenska med dina svenska kollegor?
Upplever du att någonting blir bättre i kommunikationen när du använder engelska med dina svenska kollegor?

Efter dessa frågor ville jag ställa frågor som på något sätt fortsätter med samma tema och som kanske får informanterna att tänka på fler orsaker eller intressanta situationer kring ämnet. Frågorna var:

Blir det ofta missförstånd?
Vad beror dessa missförstånd på?
Upplever du att du har tillräckligt bra kunskaper i det språket som du vill använda med dina svenska kollegor?
Upplever du att du under åren har blivit bättre på att prata/skriva/förstå svenska?
Upplever du att du under åren har blivit bättre på att prata/skriva/förstå engelska?
Hur upplever du förhållandet mellan finlandssvenska och rikssvenska? Påverkar deras skillnader ditt vardagliga språkbruk på något sätt?
När företaget rekryterar nya anställda, tar man på något sätt hänsyn till kunskaper i svenska?

Denna struktur var gemensam för alla fyra intervjuer. Då alla intervjuer och svar är olika har jag även ställt några spontana frågor under intervjuens gång. Dessa tycker jag inte är väsentliga för resultatet och därför tar jag inte upp alla spontana frågor här separat.

När jag gjorde min pilotundersökning upptäckte jag att det blev fel med vissa översättningar från svenska till finska i frågorna. Dessa har jag korrigerat för de tre sista intervjuerna, men ändringarna har knappast påverkat svaren, då ändringarna varit små.

5.2. Genomförandet av intervjuerna

Som sagt gjorde jag fyra olika intervjuer vid fyra olika tillfällen. Alla intervjuerna gjordes på finska och även citaten som det senare refereras till kommer att vara på finska. Jag transkriberade inte hela intervjuerna utan bara de delar som är intressanta för avhandlingen.

Intervju 1 genomfördes den 18 oktober 2012 i Stockholm. Som lokal användes ett mötesrum i det svenska dotterbolagets huvudkontor. Det var bara jag och informanten i rummet. Intervju 2 genomfördes den 22 augusti 2013 i Stockholm. Även här användes ett rum i det svenska

dotterbolagets huvudkontor. Intervju 3 genomfördes den 27 augusti 2013 i Solna (Stockholm). Som lokal användes en "lounge" i företagets (moderbolagets) huvudkontor i Sverige. Det var flera andra i samma lokal samtidigt som intervjun genomfördes men jag anser inte att det störde intervjun på något sätt utan vi satt vid vårt eget bord och var koncentrerade på intervjun. Alla dessa tre intervjuer är inspelade på min mobiltelefon och röstfilerna finns även sparade på datorn.

Intervju 4 gjordes per telefon då informanten inte hade några resor planerade till Stockholmsområdet. Intervjun skulle göras som webbkonferens men det blev en telefonintervju i stället. Det blev lite missförstånd i början av intervjun och därför ser inte intervjuens struktur exakt likadan ut som de andra. Det hade varit bäst att göra alla intervjuerna personligen, i och med att det lätt kan bli missförstånd i telefon. Denna gång tror jag dock inte att telefonintervjun påverkade mina resultat, därför att vi kunde korrigera det skedda missförståndet och genomföra hela intervjun som planerat trots missförståndet i början.

Alla fyra intervjuer är ca 20–30 minuter långa och alla informanter vet om att intervjuerna har spelats in och används för min pro gradu-avhandling. Informanterna har gett sitt tillstånd till att jag får använda intervjuerna i undersökningen.

6. Analys och resultat

Utifrån mitt syfte med avhandlingen presenterar jag nu de svar som jag fick under intervjuerna. Jag hänvisar till vissa av svaren i texten och dessa direkta citat finns att läsa på finska i bilagorna 2–5.

Jag presenterar varje intervju separat i nästa kapitel och därefter kommer resultatdelen där jag jämför analysens resultat med varandra och drar slutsatser. Då jag inte har fler än fyra intervjuer med i avhandlingen tycker jag att det finns utrymme för en presentation av varje intervju under analysdelen. Jag har valt att kategorisera svaren med hjälp av forskningsfrågorna i tidigare forskning samt de kontaktlingvistiska teorierna som jag presenterat tidigare.

6.1. Analys av intervjuerna

Presentationen av intervjuerna har följande struktur:

1. Språkval
2. Orsaker till språkval
3. Konsekvenser av gjorda språkval

Dessa kategorier har jag använt för att kunna presentera materialet för läsaren på ett sätt som hjälper hen att koppla materialet ihop med forskningsfrågorna.

Intervjuerna är uppdelade enligt kategorierna ovan och utöver dessa har jag valt att ta med bakgrundsinformation för varje informant för att läsaren också ska kunna veta vilken bakgrund varje informant har och om det på något sätt kan påverka språkvalet. Jag refererar intervjuerna för att göra informantens synpunkt klar för läsaren. Under resultatkapitlet öppnar jag upp och tydliggör kategoriseringarna ännu mer samt drar slutsatser av denna analys.

Intervju 1

Bakgrundsinformation

I början av intervjun berättade informanten att företaget där han jobbar äger ett svenskt dotterbolag och att han som verksamhetschef på företaget har ansvar även för hela den svenska verksamheten. Han har dagligen e-postkontakt med kollegor i Sverige och han åker till det svenska huvudkontoret minst varannan månad för ett ”face to face”-möte.

Språkval

Företaget där informanten arbetar har ingen officiell språkpolicy i dagsläget. Koncernspråket är finska just nu men det kommer att ändras i nära framtid då företaget har planer på att expandera till flera länder. Han tar direkt upp språket som han själv brukar använda. Kommunikationen sker i huvudsak på engelska för att det är det språket som informanten känner sig ha starkare kunskaper i. Han påpekar även att när det nu finns andra finskspråkiga på företaget, så har det blivit på det sättet, men att situationen i hans tidigare arbetsliv var helt annorlunda. (Bilaga 2, referens 1.)

Som svar på frågan vilket språk informanten använder i kommunikationen med sina svenska kollegor säger han att när han pratar med en viss person använder han finska. Annars använder han vanligtvis engelska med de andra. När de har säljmöte på kontoret i Stockholm där det är med personer från företagets dotterbolag som inte kan engelska så bra, används svenska som mötesspråk. (Bilaga 2, referens 2.)

På min tilläggsfråga om hans tidigare arbetsliv svarar informanten att det i början då bolaget var mest ett svenskt bolag med verksamhet i Finland var svenska som var det officiella språket. Då användes svenska på möten och i alla officiella dokument. Men när bolaget blev större på den internationella marknaden och länder som Polen och Tyskland blev delar av koncernen, byttes språket till engelska.

Som svar på tilläggsfrågorna angående språket som han använder på kontoret samt språket i officiella situationer säger han att som ”fika”-språk blir det ofta svenska, även på kontoret på hans nuvarande arbete. Han försöker klara sig på svenska på kontoret då det inte är så viktigt om allting inte blir förstått. Och om det är en förhandling eller ett möte, så blir situationerna mycket lättare om man använder engelska då det är ett lika främmande språk för alla. (Bilaga 2, referens 7.)

Frågor ovan har gett mig svar på vilka språkval informanten gör i sitt dagliga arbete. Han använder mest engelska i dagsläget men det förekommer att han pratar svenska och även finska med sina kollegor i Sverige.

Orsaker till språkval

Informanten känner att han har starkare kunskaper i engelska (Bilaga 2, referens 1). Under hans tidigare anställning har bolagets officiella språk påverkat hans språkval. När han använder svenska i inofficiella sammanhang, är det inte lika viktigt att bli förstådd men när han kommunicerar i mer officiella sammanhang, använder han hellre engelska som då är ett främmande språk för alla. (Bilaga 2, referens 7.)

På frågan om vad det är som får honom att använda svenska med sina svenska kollegor kommer en längre förklaring. En finsk chef till informanten har sagt att om han lär sig att använda svenska med sina svenska kollegor kommer han att ha bättre möjligheter att skapa karriär i koncernen. Chefen själv hade lärt sig svenska för att när han började på företaget då var det ett svenskt företag och han hade inga andra alternativ än att lära sig svenska. Chefen tyckte att man klarar sig bättre med svenska kollegor om man kan svenska. Informanten vet inte riktigt om han håller med sin före detta chef och

påpekar att det är små nyanser som man inte förstår. Han menar även att svenskarna använder många ordspråk och att han inte riktigt förstår tanken bakom dessa. Och han har även upptäckt att när det är tekniskt svåra saker eller annars svåra saker, vill svenska kollegor gärna ta det på sitt modersmål och då har han svårt att förstå. (Bilaga 2, referens 3.) Här påpekar han alltså att hans egna kunskaper i svenska (eller som han beskriver det, svenskarnas sätt att prata) gör det svårare för honom att använda svenska.

Som svar på frågan om vad det är för feedback han får av sina kollegor då han pratar svenska säger informanten först att någon har sagt att han är duktig men att han inte själv riktigt tror på det. Enligt honom kan olika svenska dialekter vara svåra. Han jämför dem med finlandssvenska. Informanten bryr sig inte så mycket om grammatiken, bara han blir förstådd. Han tycker att det svåraste med svenskan är olika lokala dialekter. Till exempel dialekten i Skåne är mycket svår att förstå. Han tycker att finlandssvenska är väldigt lätt och att om någon pratar finlandssvenska blir det inte alls några missförstånd. (Bilaga 2, referens 4.) Återigen är det hans egna kunskaper (förståelse av svenska dialekter i tal) som påverkar hans språkval, dvs. att han hellre väljer att använda engelska.

På frågan om vad som blir bättre när han använder engelska med sina svenska kollegor svarar informanten att han tycker att det är rättvist. Han säger att om man är i Sverige och alla pratar engelska så har ingen ett sådant övergrepp som det lätt kan bli när det är den enas modersmål som talas och den andra försöker förstå det hen nu kan förstå av diskussionen. Man får kanske inte fram det man vill få fram om man måste försöka kommunicera på svenska. (Bilaga 2, referens 6.)

Sammanfattningsvis kan det alltså beskrivas som att faktorer som påverkar informantens språkval är:

- Gruppen han talar med
- Situationen han talar i
- Språkkunskaper
- Företagets officiella språk

Konsekvenser av gjorda språkval

Informanten tycker att om man kunde använda svenska termer om svåra arbetsrelaterade teman, skulle det säkert underlätta. När termen översätts till engelska kan man inte längre vara säker på att alla pratar om samma sak. Sådana saker menar han är svåra på vilket språk som helst och att om man förstod dessa på originalspråket så skulle risken för missförstånd vara mycket mindre. (Bilaga 2, referens 5.) Här tar han upp att ett visst språkval lättare kan orsaka missförstånd än ett annat.

Han kan inte komma på några missförstånd som skulle ha berott på språket och han anser sig ha tillräckligt bra kunskaper i engelska för att kunna kommunicera med sina svenska kollegor men att han inte riktigt är nöjd med sina svensk-kunskaper, speciellt inte sin hörförståelse. Han tycker även att både hans kunskaper i svenska och i engelska har blivit bättre de senaste åren. När frågan om finlandssvenska respektive rikssvenska diskuteras, fortsätter han på samma linje att det inte är några problem att kommunicera på svenska med finlandssvenska personer men att det är svårt att i förväg veta hur det kommer att gå med svenska personer med tanke på alla olika dialekter som kan vara svåra för honom.

Om svenskans roll i rekryteringsprocessen säger han att det har varit lite olika principer på olika företag han har jobbat på. Där han jobbar idag behövs inte kunskaper i svenska i och med att nästan alla kunder i Finland är finskspråkiga. På företaget han jobbade förut, hade svenskan spelat en roll då man rekryterade människor som kommer att ha kontakter till Sverige. Men i vanliga fall räcker engelska (det är ett krav för ny personal) och svenska anses kanske som ett plus. Enligt informanten finns det många svenska företag i Finland och då tycker han att det är bra att kunna svenska, att det hjälper till arbetsmässigt. Om företaget är mer globalt då spelar inte svenskan en lika stor roll utan då är det engelska som gäller. (Bilaga 2, referens 8.)

Även det som informanten har tagit upp tidigare om att använda svenska termer om svåra arbetsrelaterade teman och deras översättning till engelska (Bilaga 2, referens 5) och att det skulle minska missförstånd kan också kategoriseras som konsekvenser av språkvalet.

Intervju 2

Bakgrundsinformation

Informanten jobbar som ICT-ansvarig/chef på företaget som har ett svenskt dotterbolag. Han är även en delägare på företaget. Han har några personer i det svenska kontoret som han varje vecka har kontakt med. Han säger även att företaget inte har något officiellt språk eller någon språkpolicy men att de har diskuterat att de borde ha engelska som det officiella språket (företaget har nyligen startat verksamhet i ett tredje land), men att de inte har fattat något beslut om det än.

Språkval

Informanten använder finska, svenska, engelska och ”svengelska” med sina kollegor i Sverige.

Orsaker till språkval

Informanten använder engelska när hans ”språkkunskaper tar slut” och när han behöver reda ut svårare saker utan hjälp av någon som kan både svenska och finska. Om användningen av svenska säger han att han ibland när han känner att han har tillräckligt bra självförtroende kan kommunicera på svenska. Han fortsätter att han i sådana lättare ämnen kan ta det på svenska men att när det blir ”svårare” affärsspråk räcker hans kunskaper inte. (Bilaga 3, referens 1.)

Informanten vill lära sig svenska och hålla sina kunskaper uppdaterade, och det är därför han använder svenska med sina kollegor. (Bilaga 3, referens 2.) Han säger även att det som han har märkt i sin omgivning när han använder svenska eller engelska är att alla inte är helt bekväma med att använda engelska på det svenska kontoret och att han ibland menar att hans kollegor kanske inte förstår den svenska som han pratar (Bilaga 3, referens 3).

Hans orsaker till språkval är:

- Språkkunskaper
- Personer han kommunicerar med
- Situationer språket används i (hans tankar om att det blir svårare med affärsspråket)

Konsekvenser av gjorda språkval

Informanten tycker att det vore viktigt att hitta nya anställda med kunskaper i svenska i Finland men påpekar också att han inte rekryterar nya personer till företaget (Bilaga 3, referens 5).

Efter alla frågor berättar han att han skulle vilja använda mer svenska i arbetslivet men att det är lätt att man blir nervös om något ord glöms bort eller något annat liknande händer. Och han säger även att det beror på att finländare kan mycket bättre engelska och att de därför använder mycket mer engelska i stället för svenska i kommunikationen. (Bilaga 3, referens 6.)

Enligt informantens mening har alltså språkvalet även konsekvenser för rekryteringen och för honom personligen, när han beskriver att han kan bli nervös och osäker när han väljer ett visst språk (svenska i detta fall).

Intervju 3

Bakgrundsinformation

Informanten berättar att företagets ägare och moderbolag är ett svenskt företag och att han arbetar som Country Manager i det finska dotterbolaget. Han träffar sina svenska chefer en gång i månaden, han åker till Sverige varannan vecka och han har dagliga telefonkontakter med sina svenska kollegor. Företaget har verksamhet i åtta olika europeiska länder och det officiella koncernspråket är därför engelska.

Språkval

Informanten använder alltid svenska med sina svenska kollegor om han är med någon kollega på tumanhand eller om han gör ett telefonsamtal. Och om människor från andra länder är med, använder han engelska. (Bilaga 4, referens 1.)

Orsaker till språkval

Informanten använder svenska dels för att företaget där han jobbar från början bara var svensk-finskt och att det då var naturligt att prata svenska och dels för att han känner att han kommer närmare sina kollegor när han använder svenska. Enligt honom använder vissa argument ”ingens modersmål ska vara det gemensamma språket”, men han håller inte med. Han menar även att de bästa reaktionerna får han när en okänd svensk kollega ringer honom och börjar på engelska och när han säger att de kan ta det på svenska så blir diskussionen på en gång trevligare. Då har han redan ”köpt” motparten. I och med att företaget har en svensk ägare så är det mycket bra att kunna det språk som ägaren använder. (Bilaga 4, referens 2.)

Enligt informanten underlättar det arbetet när man kan det lokala språket. Att han då lättare kan hitta de rätta personerna, de rätta svaren och till och med de rätta besluten i den stora organisationen och att kollegorna tar honom lite mer på allvar när han kan tala deras språk. (Bilaga 4, referens 3.) Han tycker också att kommunikationen går bättre på svenska med svenska kollegor och menar även att finländarnas språkkunskaper, och speciellt grammatik, är bra jämfört med svenskarnas (Bilaga 4, referens 4). Han tycker dock att olika svenska dialekter ibland kan vara svåra, men att svenskarna i företaget bara talar ”lättare” dialekter såsom Stockholms och Norrbottens dialekter. (Bilaga 4, referens 5.)

Informanten tillägger att även om det officiella språket ofta kan vara engelska och även om engelska används på möten och i andra officiella situationer, blir ”fikaspråket” alltid svenska. Och kan man inte svenska så är man inte med i dessa sociala diskussioner på samma sätt. Han skulle vilja att företaget satsade mer på att utbilda sina anställda i svenska men han vill inte gå emot företags officiella språkpolicy. (Bilaga 4, referens 8.)

Orsaker till språkval för informanten är:

- Människor han kommunicerar med
- Situationer han kommunicerar i
- Att vinna över eller kunna vara på samma sida med den han pratar med
- Arbetet löper på friktionsfritt
- Företagets officiella språkpolicy

Konsekvenser av gjorda språkval

Informanten anser att det inte har blivit några allvarliga missförstånd med kollegorna i Sverige utan man brukar se det direkt om man har sagt något konstigt. Informanten känner även att han har tillräckligt bra kunskaper i språken som han använder med sina kollegor. Han berättar att han visste att språkkunskaperna var tillräckligt bra när han inte längre behövde vara nervös när telefonen ringde eller att han inte kände sig trött på kvällen efter att ha använt främmande språk under dagen. (Bilaga 4, referens 6.)

Informanten berättar även att svenska inte längre är något krav då företaget rekryterar ny personal utan engelska är kravet och svenska är meriterande. Detta på grund av att det officiella koncernspråket är engelska. (Bilaga 4, referens 7.)

Konsekvenser av gjorda språkval för denna informant har tidigare varit att han har känt sig nervös när kommunikationen skett telefonledes men att han i huvudsak känner att omgivningens reaktioner endast är positiva när han väljer att prata svenska med sina kollegor. Han känner att han kan överraska positivt när han pratar svenska samt att han redan där ”vunnit” lite när han pratar samma språk som motparten.

Intervju 4

Bakgrundsinformation

Företaget som informanten arbetar på har uppdragsgivare i Sverige och han är chef för den finska verksamheten (egen företagare). Informanten har daglig kontakt med sina kollegor respektive uppdragsgivare i Sverige och han har hela tiden kontakt med dem online. Företaget har ingen officiell språkpolicy.

Språkval

När jag frågar vilket språk informanten använder i kommunikationen med sina svenska uppdragsgivare och kollegor blir det ett litet missförstånd i dialogen. Informanten svarar att han bara använder engelska då det är ett inofficiellt beslut att använda språk som inte är någons modersmål. Han påpekar att det dock blir svårt att använda något sådant språk med engelsmännen men att de annars alltid försöker tillämpa denna princip. (Bilaga 5, referens 1.)

Informanten får ofta e-post på svenska men han svarar alltid på engelska på grund av det inofficiella beslutet att använda ett språk som inte är någons modersmål. Han säger dock att han kan svara på svenska om det gäller något mycket kort. (Bilaga 5, referens 2.)

Orsaker till språkval

Det har blivit en sådan policy för informanten eftersom han har arbetat mycket även med islänningar och danskar och då har inte hans kunskaper i svenska räckt till. Han kallar det för skolsvenska och säger att det inte räcker när man talar med personer från andra nordiska länder i officiella sammanhang. (Bilaga 5, referens 3.)

När informanten berättar att han inte hör så mycket finlandssvenska utan en blandning av danska och svenska eller norska och svenska, börjar jag förstå att de använder även svenska som språk i företaget. Då jag frågar om engelska bara är det officiella språket, får jag som svar att svenska används i alla sociala situationer utanför möten och på fritiden. (Bilaga 5, referens 4.)

Informanten är idag egen företagare och har inga andra anställda, men om han rekryterade, så skulle svenskan spela en stor roll och han skulle kräva svenskkunskaper av den som anställs. Informanten säger att när man använder engelska och svenska så är dessa språk så nära varandra att om man tappar ett ord på det ena språket, kan man alltid hämta det via det andra språket och att det underlättar kommunikationen mycket (Bilaga 5, referens 5).

6.2. Resultat

Utifrån dessa fyra intervjuer kan jag konstatera att det finns små likheter men mest olikheter i hur dessa personer använder språk i kontakter med Sverige. På forskningsfrågan om vilket språk som används i vilka situationer i samarbete mellan företag från Finland och Sverige och om det finns skillnader mellan olika situationer och språk kan man på en allmän nivå svara på följande sätt.

Det som är gemensamt för alla fyra personer är att alla använder både engelska och svenska i kommunikationen. Det som är olika är i vilka situationer och varför ett visst språk används. I tabell 1 nedan har jag specificerat alla fyra personers sätt att använda olika språk i olika situationer.

Tabell 1: Informanternas språk användning

Informant	Använder svenska	Använder engelska
1	Som ”fikaspråk” i sociala, inofficiella situationer och i situationer där det är någon som inte kan engelska. Har i tidigare arbetsliv använt det som officiellt koncernspråk i allt arbete.	Som officiellt arbetsspråk i möten, förhandlingar och när det ska fattas beslut. Med vissa personer även utanför de officiella sammanhangen.
2	Så länge som hans kunskaper räcker samt när han känner att vissa personer blir obekväma med engelska.	När svenskan inte räcker till, när det blir fackspråk respektive affärsspråk eller svårare ord.
3	Alltid med sina svenska kollegor om människor från andra länder inte är med.	När det är kollegor från andra europeiska länder eller finländare som inte gärna pratar svenska.
4	Bara i sociala och inofficiella situationer, utanför möten. Läser mycket material (t.ex. e-post) på svenska.	I alla officiella sammanhang, möten, e-postkommunikation (även när han svarar på de svenskspråkiga meddelandena) och allt som kommuniceras officiellt från hans sida.

Det ska läggas till att två av informanterna har möjlighet att även prata finska med en kollega i Sverige och ibland ta hjälp av denna kollega i sin språkliga vardag. Detta gäller speciellt informanten för intervju nummer 2. Han säger att om det blir för svårt och denna finskspråkiga person inte är med och kan hjälpa till, måste han byta till engelska (Bilaga 3, referens 1). Informanten för intervju 1 talar finska bara med den här personen när andra människor inte är med.

Som det stod tidigare (se kapitel 3), tar kontaktlingvistiken upp sådana situationer där någon väljer att prata olika språk i olika situationer. Det är fallet här att det är olika situationer som bestämmer vilket språk som används. Informanterna använder med andra ord både svenska och engelska och i dessa fall är engelska *lingua franca*. Det har inte blivit till något *pidginspråk*, då alla har möjlighet att använda engelska eller svenska och då engelska används som *lingua franca*, ett tredje gemensamt språk för deltagarna i samtalet.

Utan att ta hänsyn till informanternas egen motivation kan vi titta på några externa faktorer som skiljer informanterna åt. Två av informanterna (intervjuerna 1 och 2) arbetar i ett relativt litet företag som är moderbolaget till ett svenskt bolag. Den tredje informanten arbetar i ett finskt dotterbolag till ett stort svenskt bolag och den fjärde är egen företagare vars uppdragsgivare är svensk. Bara ett av bolagen (intervju 3) har ett officiellt koncernspråk. Det som kan påverka språkvalet utan att det kommer fram är även bolagets relation till Sverige. Som Strömman (1995) kom fram till (se kapitel 2.1.) kan ledningens eller chefens språk påverka språkvalet. Så kan man delvis konstatera även här.

Informanten för intervju 3 arbetar i ett stort bolag som har en svensk ägare och han är den som använder mest svenska även om engelska är det officiella koncernspråket. Informanterna för intervjuerna 1 och 2 arbetar däremot i moderbolaget (är ägare) och kan kanske själva påverka företagets och sitt eget språkval lite mer. Informanten för intervju 4 är egen företagare som har uppdragsgivare i Sverige och använder ändå engelska i officiella sammanhang. Det är med andra ord inte alltid ledningens eller chefens (i dessa situationer chefers, uppdragsgivares eller ägares) val av språk eller ursprung som påverkar språkvalet, men vissa tendenser kan ändå ses. Å andra sidan har alla informanter en ganska hög position i företaget där de arbetar och har därmed möjligheter till att påverka språkvalet ganska mycket. Då kan de vara med och bestämma över företagets språkpolicy och på det sättet som förmän och ledare visa vägen för de andra i företaget.

Alla informanter förutom en (intervju 2) har dagliga kontakter till Sverige. Det enda som detta verkar påverka resultatet är att han som har det lägsta antalet kontakter till Sverige känner även att han har de sämsta språkkunskaperna. Detta kan påverka hans val av språk. Som tidigare diskuterats har tidigare forskning ofta tagit fasta på språkval då informanterna har haft möjlighet att välja mellan sitt modersmål och ett annat språk. Här är det dock fråga om två främmande språk. Om informanten för intervju 2 inte känner att han har tillräckligt bra kunskaper i något språk, väljer han kanske inte heller det språket i arbetet. Ju mer språket används, desto duktigare och säkrare blir man på det, vilket gör att man kanske har fler språk att välja mellan. Informanten är den som uttrycker mest vilja att lära sig svenska och det är dels därför han väljer att använda språket även om han inte alltid blir förstådd.

Barner-Rasmussen (2011) har i sitt material hittat tre olika strategier hos personer som inte har tillräckligt bra kunskaper i svenska och hur de reagerar på sådana situationer (se också kapitel 2.2.). För informanten i intervju 2 är det erövringsstrategin som gäller. Han har en vilja att lära sig svenska och han försöker använda svenska så långt han kan, men behöver i vissa situationer ta hjälp av engelskan. Barner-Rasmussen (2011) kom fram till dessa strategier då han i sitt material hittade personer som tyckte att de situationer där svenska ibland används kan vara besvärliga för dem då de inte har tillräckliga kunskaper i det språket. Det är samma sak som informanten för intervju 2 beskriver. Enligt hans egna ord känner han inte alltid att han har tillräckligt bra självförtroende för att prata svenska med sina svenska kollegor.

Som framgår ovan används både svenska och engelska i olika situationer. Två av informanterna (intervju 1 och 4) vill enbart eller helst använda engelska i alla officiella situationer. En av informanterna (intervju 3) använder engelska bara när någon annan person som inte kan svenska är med och en av informanterna (intervju 2) använder engelska när svenskan inte räcker till.

Det som är intressant är att alla informanter använder svenska i någon omfattning som det inofficiella eller ”fika”-språket. En av informanterna (intervju 3) vill gärna använda svenska som det enda språket i kommunikationen med sina svenska kollegor och en annan (intervju 2) vill också gärna använda svenska i kommunikationen, helst så länge som hans språkkunskaper räcker till. Två informanter (intervjuerna 1 och 4) använder svenska som något slags socialt språk. Svenska är det språk som används när det inte är ett möte eller i andra inofficiella sammanhang. Svenskan har alltså för alla en stor social betydelse och en roll som språk för att skapa sociala kontakter utanför det officiella. För dessa personer har olika språk alltså olika domäner, såsom diskuterades under kapitel 3.

Intervjuerna visar två typer av tendenser. Det finns de som tycker att engelska ska användas i officiella sammanhang då det gör att ingen pratar sitt modersmål (intervjuerna 1 och 4) och de som tycker att det bästa sättet att komma nära sina svenska kollegor eller att vinna dem på sin sida är att tala svenska med dem (intervju 3 och dels intervju 2). Den första gruppen menar att det är rättvist att använda ett tredje språk, *lingua franca*, som i detta fall blir engelska så att ingen kan använda sitt modersmål. Även informanten som använder mest svenska (intervju 3) nämner och känner till principen ”ingen pratar sitt modersmål”, men säger att han inte godkänner det argumentet utan tror mer på att man ska lära sig det lokala språket och använda det (Bilaga 4, referens 2). Till exempel ändrar skandinaver sitt språk genom att göra ackommodationer eller reduktioner för att skapa ”vi-känsla” (se kapitel 3.2.). Liknande tendenser kan ses i gruppen som tänker att om de lär sig svenska så ”vinner” de över den andra parten enklare än om de försöker använda ett tredje språk som inte är någons modersmål.

Att använda ett tredje språk, *lingua franca*, verkar alltså vara en välkänd princip då en av informanterna säger att de flesta företag gör så i hans bransch (intervju 4) och använder detta sätt som någon slags universell mall. I så fall är det alltså engelska som är det gemensamma språket som inte är någons modersmål och som ger alla likadana förutsättningar i samtalet. Detta håller dock som sagt inte alla med om, utan de menar att det redan är ett mycket vänligare och trevligare samtal när man kan ta det på motpartens modersmål. Då är redan halva förhandlingen klar och det är lättare att få motparten på sin sida (intervju 3).

För att komma tillbaka till ”fikaspråket” ska det nämnas att alla informanter använder svenska som det inofficiella och det sociala språket, i alla fall i någon mån. Även informanten nummer 4 säger att all kommunikation utanför möten och officiella sammanhang och meddelandena sker på svenska. Det kan vara just detta som påverkar informanternas tankar kring nyrekryteringen. Alla informanter tycker att svenska är eller borde vara en viktig del när ny personal rekryteras till företaget. Den informant som använder mest strikt engelska (intervju 4) ser det som ett krav hos de nyanställda. Resten ser det meriterande eller skulle vilja ha det som krav. Även om svenska alltså inte är det officiella språket anser alla informanter att det är mycket viktigt att kunna svenska i arbetet. Då kan man dra den slutsatsen att den sociala, inofficiella kommunikationen utanför möten, konferenser och officiell kommunikation är en mycket viktig del i affärslivet. Relationer byggs utanför, inte bara inne i mötesrummen. Och det ser ut som svenska som språk har just den rollen, det sociala, inofficiella språket som används för att komma närmare de svenska kollegorna och för att skapa relationer. I dessa sammanhang är det kanske inte lika viktigt heller att allting blir korrekt utan det är mycket mer ”ledigt” samtal och om allting inte förstås så är det inte lika farligt, vilket informanten för intervju 1 påpekade under intervjun.

I min pilotundersökning fick jag fram fyra olika faktorer som påverkar språkvalet:

1. Det språk som är starkare
2. Den situation språket ska talas i
3. De personer som är med i kommunikationen
4. Det officiella språket för företaget

(Castrén 2013:25)

Dessa kategorier kan även hittas i denna studie. Nedan i tabell 2 visar jag vilka informanter som använder vilka av dessa kategorier.

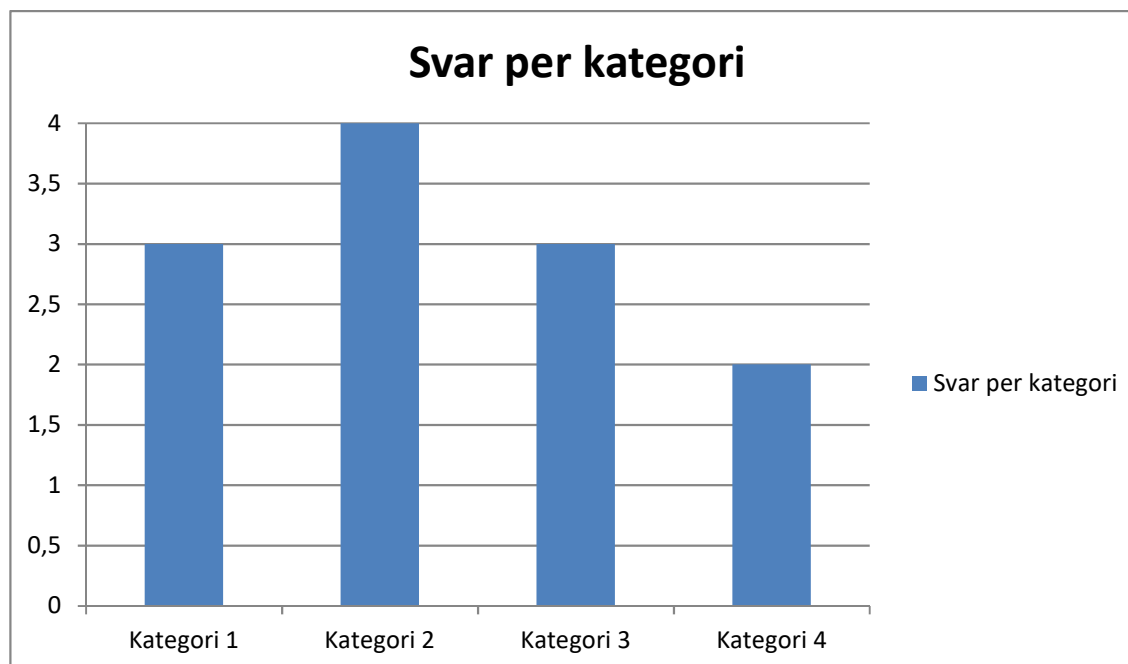
Tabell 2: Orsaker till informanternas språkval

Informant	Det språk som är starkare	Den situation språket ska talas i	De personer som är med i kommunikationen	Det officiella språket för företaget
1	X	X	X	X
2	X	X	X	
3		X	X	X
4	X	X		

I tabell 3 nedan visar jag vilka omständigheter som påverkar språkvalet mest och minst. Jag har valt att kalla kategorierna 1–4 i enlighet med texten ovan där kategori 1 motsvarar ”Det språk som är starkare”, kategori 2 motsvarar ”Den situation språket ska talas i” osv.

Tabell 3: Informanternas svar per kategori

Som framgår av tabellen påverkas valet av språket mest av situationen. Det är alltså mycket tydligt att olika språk har olika domäner för alla informanter. Därefter kommer kategorierna "Det språk som är starkare" samt "Personer som är med i kommunikationen". Bara två av informanterna påverkas av företagets officiella språk då de väljer vilket språk som ska användas i kommunikationen med sina svenska kollegor.

Det är både externa och interna faktorer som påverkar vilket språk som väljs men det som påverkar valet mest är just situationen som det kommuniceras i och det är en extern faktor. Även språkkunskaperna spelar en stor roll och det känns som en ganska naturlig orsak då det är viktigt att det som kommuniceras måste förstås och bli förstått. Annars finns det en risk för att arbetet inte flyter på såsom det ska eller till och med att affärerna riskeras. Den andra externa faktorn som påverkar tre av de fyra informanternas val är personerna det talas eller kommuniceras med och det är också en ganska naturlig orsak då det inte går att kommunicera på ett språk som de andra inte kan. Det som påverkar valet minst är det officiella koncernspråket. Det ska dock påpekas att det fortfarande är hälften av informanterna som påverkas av detta och att de flesta informanterna inte har något officiellt koncernspråk eller någon språkpolicy i sitt företag. Resultatet skulle kunna se annorlunda ut om det var flera stora internationella bolag med i undersökningen. Bara en av informanterna i denna studie arbetar i ett stort internationellt företag och han är också den enda som har ett officiellt koncernspråk.

Informanten för intervju 1 har tidigare arbetat i ett större företag som hade ett officiellt koncernspråk och då påverkade det hans val av språk. Det som är intressant är att han väljer att använda engelska i de officiella situationerna nu när han inte längre har ett officiellt koncernspråk.

Att det finns skillnader mellan det inofficiella och officiella språket på en arbetsplats är känt från tidigare forskning. Amelina (Meyer & Apfelbaum 2010) har kommit fram till att engelskan används som ett professionellt språk i rutinmässiga situationer och att modersmålet eller det lokala språket används för att bygga upp nätverk, att ta hand om personliga relationer på arbetsplatsen eller för att kunna främja sin karriär på ett positivt sätt. Hon har studerat situationen i Tyskland men exakt samma princip gäller i min studie. Alla informanter, även de som tycker att man ska använda ett tredje språk i officiella sammanhang, använder svenska som det ”sociala språket”. Att skapa samförstånd och vi-känsla är viktiga mål när ackommodation används (Norrby och Håkansson 2010) och det kan ses även här. Att skapa vi-känsla är en viktig orsak till varför informanterna väljer att använda svenska som det inofficiella språket.

Även Barner-Rasmussen (2011) har kommit fram till att trots att engelskan allt oftare blir det officiella språket och används i större utsträckning än förut, används svenska som kommunikationsspråk och detta gäller även bolag som har engelska som det officiella företagsspråket. Denna tendens kan tydligt ses speciellt hos informanten för intervju 3 då hans företag är det enda som har ett officiellt koncernspråk och det är engelska, men ändå använder informanten alltid svenska bara han kan, så länge det inte finns några andra med i situationen som inte kan svenska. Barner-Rasmussen (2011) konstaterar även att svenska ofta är ett nödvändigt villkor för att nå chefspositioner i finsk-svenska företag och att det är lättare att främja sin karriär i sådana företag om man kan svenska. Det förekommer inte direkt i min studie men alla informanter är i chefspositioner i sina företag och alla kan, och använder i vissa situationer, svenska. Min studie stöder därmed Barner-Rasmussen resultat.

Även Borenus (2009) har kommit till samma resultat i sin pro gradu-avhandling som Amelina och Barner-Rasmussen. Hon skriver att svenska används som det inofficiella språket eller som isbrytare när nya kontakter skapas och att några av hennes informanter känner att de har fått arbetet tack vare sina kunskaper i svenska och att de hade nytta av sina språkkunskaper i förhandlingssituationerna. Speciellt informanten för intervju 3 ser det som en fördel i förhandlingssituationer att han kan använda svenska i stället för engelska.

Arbetsfördelningen mellan två olika språk, dvs. *diglossi* eller *domän* (se kapitel 3), kan ses även här. Då valet av språket är situationsbundet för alla informanter så finns det en viss arbetsfördelning mellan språken. Allra tydligast är det hos informanterna för intervjuerna 1 och 4 som gärna vill göra en tydlig skillnad på att det bara kommuniceras på engelska då det handlar om arbete och officiella beslut eller situationer och att det nästan enbart används svenska när det är fråga om inofficiella eller sociala situationer.

Kategori 3 i tabellerna 2 och 3 ovan visar att även personerna som är med då det kommuniceras påverkar språkvalet. Detta visar även de tidigare presenterade kontaktlingvistiska teorierna (se kapitel 3.1.). Man kan prata eller välja olika språk beroende på vilken grupp man kommunicerar med. Dessa kan också beskrivas som olika domäner (kapitel 3). Börestam & Huss (2001) beskrev detta så att det ofta förekommer ett språk i privata sammanhang och ett annat i en offentlig miljö. I denna studie handlar det inte alltid om privat och offentlig miljö utan om mer officiella och inofficiella situationer. Språkvalet hänger dock inte bara ihop med situationer utan också med olika grupper och personer. Tre av informanterna säger att personerna som de ska kommunicera med påverkar deras val av språk. Det är då personernas språkkunskaper och även syftet med kommunikationen som informanterna tar hänsyn till. Två av informanterna (intervjuerna 1 och 3) berättar att de till och med kan använda olika språk med olika personer beroende på situationen. Till exempel säger informanten för intervju 1 att han använder engelska i mötessituationer men svenska på kafferaster. Det kan handla om samma personer men olika situationer och då väger situationen mer än personen han talar med. Det är detsamma med informanten för intervju 3. Han säger sig alltid använda svenska om han är i en situation med personer som talar svenska men kommer det in sådana som inte kan svenska, byter han språk och därmed talar han även olika språk med samma person beroende på situationen.

Även Strömman (1995) har kommit fram till liknande resultat i sina studier, dvs. att det är personer, plats och ämne som påverkar språkvalet på arbetsplatsen (se kapitel 2.1.). Det är något som även gäller för informanterna i denna avhandling.

Som jag skrev ovan om Tove Skutnabb-Kangas (1981) teorier om *diglossi*, kan det även ses i denna avhandling som en arbetsfördelning mellan olika språk. Ett språk används med vissa individer eller grupper och ett annat med andra individer eller grupper. Språken har alltså inte bara en situationsanpassad fördelning sinsemellan utan även en individanpassad fördelning.

Som Ilse Lehisté (2000:111) beskriver är kodväxling växling från ett språk till ett annat under loppet av ett samtal. Alla informanter i denna studie nämner att de använder kodväxling till viss mån i

arbetet. De beskriver det som att de alltid kan få hjälp från till exempel engelska om de har glömt något ord eller inte har en term för någonting eller också tvärtom. Dessa två språk stöder varandra. Informanterna använder kodväxling för att kunna kommunicera det som de vill säga och vissa berättar även att deras svenska kollegor också kan använda kodväxling när de talar engelska. Det finns situationer där kollegorna hittar det glömda engelska ordet på svenska och det underlättar för informanterna att förstå och kanske hitta samma ord på sitt eget modersmål. I sådana situationer kan eller minns samtalsparterna inte ordet på det gemensamma (tredje) språket, *lingua franca*, utan den svenska parten säger ordet på svenska och det kan hjälpa den andra parten att antingen komma på ordet på det gemensamma språket eller också förstå och översätta detta till sitt modersmål.

Jag tog tidigare upp svenskundervisningens påverkan på svenska i affärslivet genom att presentera Åsa Palviainens studie från 2011 och kan som Barner-Rasmussen (2011) och Borenius (2009) konstatera att svenskan i undervisningen har en viktig betydelse i fråga om vilket språk som används i affärslivet eftersom även informanterna i min studie tycker att kunskaperna i svenska borde ha betydelse då nya anställda rekryteras. Att kunna svenska är inte ett officiellt krav, vilket alla förutom informanten för intervju 4 säger, men det kan konstateras att svenskan ändå spelar en viktig roll, framför allt som det sociala och relationsbyggande språket. Som Palviainen (2011) skriver i sin studie kommer det troligtvis att vara färre personer som kan svenska tillräckligt bra för att ha det som sitt arbetsspråk och då kan det uppstå en ”elit” som har möjlighet till dessa positioner i sådana företag. Som redan ovan konstateras, är det enligt Barner-Rasmussens, Borenius och min studie viktigt, om inte nödvändigt, att kunna svenska för att nå chefspositioner i de finsk-svenska företag som har varit med i undersökningarna. Och det finns en risk att det är dessa positioner som denna eventuella elitgrupp kommer att kunna tävla om. Det kan hända att de som inte har valt svenska inte längre har samma förutsättningar förutsatt att svenska inte längre är ett obligatoriskt ämne i finska skolor.

I min pilotundersökning (Castrén 2013) kom jag fram till att informanten för pilotundersökningen använder det språk som gör det enklast och smidigast för att kunna arbeta och snabbt och effektivt kunna nå sina mål i arbetet. Detta har även Strömman, Meyer & Apfelbaum och Barner-Rasmussen kommit fram till i sina studier (se kapitel 2). De flesta informanterna i både min undersökning och de tidigare nämndas undersökningar väljer det språk som blir det mest effektiva i just den situationen de är i eller det språk som blir det mest effektiva i kommunikationen med personerna informanterna talar med. Det här kan knytas till kategorin ”det språk som är starkare”. Kommunikationen blir som mest effektiv från den individens sida som får välja det starkaste språket. Det har både med situationen och med individens egna kunskaper att göra. Även de övriga kategorierna har med effektivitet och funktionalitet att göra på det sättet att informanterna väljer det språk som passar just den situationen

eller den personen respektive de personer som är med för att kommunikationen ska bli tydlig och att arbetet ska flyta på utan problem. Även informanten för intervju två, som kan ha lite svårigheter med språkkunskaperna eller inte alltid tycker att de räcker till, väljer det språk som gör att arbetet flyter på friktionsfritt. Å andra sidan är han nog också lite av ett undantag, då han själv säger att han ibland kan använda alldeles för lång tid för att reda ut någonting på grund av språket. Hans språkkunskaper påverkar att det ibland kan ta lite för länge att göra något arbete. Han menar då att hans kunskaper kanske skulle kunna vara bättre i engelska men att han kanske då väljer att använda svenska i just den situationen då han vet att den andra personen skulle känna sig obekväm med engelskan. Så det blir friktionsfritt för den andra parten i alla fall även om det kan ta en längre tid för honom att kommunicera.

6.3. Sammanfattning av resultaten

Mycket av det som har kommit fram i denna pro gradu-avhandling stämmer överens med tidigare forskning. Det är både svenska och engelska som används, det varierar lite i vilka situationer som de används, men båda språken används i affärslivet och i kommunikationen mellan Sverige och Finland. Enligt denna studie finns det två olika tankesätt när det gäller officiella situationer. Hälften av informanterna vill gärna endast använda engelska i samtal mellan finska och svenska affärsmän och kvinnor (eller ett tredje språk, lingua franca) då det inte är någons modersmål. Då blir det ingen som får övertag över den andra på grund av språket och den ena parten behöver inte känna sig underlägsen i sådana situationer. Hälften av informanterna tycker å andra sidan att det är viktigt att tala motpartens modersmål, då det redan i sig är ett sätt att övervinna den andra parten till sin egen sida och då fungerar allting mycket bättre och utgångspunkten för hela situationen blir annorlunda i positiv mening.

Som konstaterat, använder alla informanter även svenska, även de som absolut vill ha engelska som det officiella språket. Alla informanter är eniga om att svenska används som det inofficiella och det sociala språket och för att skapa sociala relationer. Det är även flera andra som har kommit till samma slutsats att svenskan har en stor betydelse i affärslivet även om engelskan kanske används som det officiella språket. Det är antagligen därför det är en viktig del i rekryteringen och möjligtvis även ett viktigt underlag för framtida politiska beslut i Finland när det gäller språkpolitik och undervisning i finska skolor.

Enligt tidigare studier är det viktigt att arbetet löper på utan större problem och att effektiv kommunikation påverkar valet av språket i olika situationer och med olika grupper. Det som är nytt för just min studie är att jag har tagit fram dessa fyra kategorier för vad det är som påverkar valet av

språket i affärslivet för informanterna som arbetar i Finland med många arbetsrelaterade kontakter till Sverige. Kategorierna som jag har kommit fram till är:

1. Det språk som är starkare
2. Den situation som språket ska talas i
3. De personer som är med i kommunikationen
4. Det officiella språket för företaget

Det som påverkar allra mest enligt min studie är kategori 2: den situation som språket ska talas i. Detta påverkar alla informanternas val av språk och den vanligaste skillnaden mellan olika situationer är just officiell respektive inofficiell situation med varierande orsaker som ligger bakom detta.

De kategorier som förekom mest efter kategori 2 var ”det språk som är starkare ” samt ”de personer som är med i kommunikationen”. Båda dessa kategorier nämns i tidigare forskning (bl. a. Barner-Rasmussen 2011; Borenus 2009; Amelina 2010) och för informanterna i denna studie blir dessa kategorier vardag. Det är först och främst situationen som bestämmer, därefter individens egna språkkunskaper (som egentligen även är en grund för alla andra kategorier) och personer som deltar i kommunikationen. Det som styr över valet minst är det officiella språket för företaget, men denna kategori borde man studera vidare med ett större urval informanter som arbetar i större (och kanske även internationellt verksamma i flera länder än bara i Finland och Sverige) företag då de flesta av mina informanter inte hade något officiellt koncernspråk. Som en slutsats av detta kan jag konstatera att svenska har en betydelse i affärslivet mellan Sverige och Finland, i alla fall i dessa företag, oftast inte som det officiella språket som i stället är engelska, utan mest som det sociala och det inofficiella språket för att skapa relationer och komma närmare kollegorna på andra sidan Östersjön. Där har Finland en möjlighet att använda svenska i denna funktion då svenska undervisas i alla finska skolor och det finns en minoritet som har svenska som sitt modersmål. Det ger Finland möjligheten att bli en del av den nordiska gemenskapen. Däremot kan man fråga hur svenskarna tänker om samma samarbete och språkbruket i detta sammanhang. Har svenskan en lika stor betydelse i deras ögon som i finska affärsmäns respektive -kvinnors ögon?

7. Slutdiskussion

I denna pro gradu-avhandling har jag studerat vilket eller vilka språk som används i affärslivet mellan Sverige och Finland i fyra informanternas fall och vad som motiverar dem att använda detta eller dessa språk. Mitt ursprungliga intresse väcktes av frågan om svenska överhuvudtaget används i dagens affärsliv mellan dessa två länder. Efter att ha läst bland annat Barner-Rasmussens (2011) studie om detta ämne blev intresset ännu större. Och såsom tidigare konstaterats, är det inte bara en intressant och viktig fråga för skribenten själv utan även för hela samhället beroende på hur vi vill att det kommer att se ut i dessa affärsrelationer i framtiden och hur affärerna kommer att utvecklas. Detta kan påverkas bland annat genom politiska beslut och undervisningen i finska skolor.

Forskningsfrågorna för denna studie var:

1. Vilket språk används i vilka situationer i affärslivet i samarbete mellan företag från Finland och Sverige? Finns det skillnader mellan olika situationer och olika språk?
2. Varför används just det språket som används? Vad är motiveringen till ett visst språkval?

Dessa frågor har jag besvarat med hjälp av fyra semistrukturerade intervjuer. Informanterna för intervjuerna är fyra personer som arbetar i ett finskt företag och i en position där de har mycket kontakter till Sverige. Alla informanter har finska som modersmål och sitter i sådana positioner på respektive företag att de har dagliga eller veckovisa kontakter till Sverige. Tre av intervjuerna gjordes som ett personligt möte och den sista intervjun var ett telefonmöte. En av intervjuerna gjordes i oktober 2012, resterande tre i augusti/september 2013. Den första intervjun ingår i min pilotundersökning (Castrén 2013).

I genomgången av själva intervjuerna (kapitel 6.1) har jag tagit upp de viktigaste aspekterna som kom fram under intervjuerna. Intervjuerna var ett bra val då jag under dessa även kunde ställa spontana frågor. Om jag hade gjort enkätundersökningar, hade det funnits mer utrymme för missförstånd från båda parter och en del av informationen skulle kanske uteblivit. Å andra sidan begränsar den omständliga materialinsamlingen antalet möjliga intervjuer. Om jag fortsatte med ämnet skulle jag nog välja samma materialinsamlingsmetod som Barner-Rasmussen (2011) och samla in material både med enkäter och genom intervjuer för att nå bredast möjliga resultat.

I början av avhandlingen har jag presenterat tidigare forskning (se kapitel 2.) och mycket av det som jag har kommit fram till stämmer överens med tidigare forskning. Alla informanter i denna studie

använder både engelska och svenska i arbetslivet och främst i affärslivet i samarbete mellan företag i Sverige och Finland. Alla informanter har möjlighet till, dvs. tillräckliga språkkunskaper för, att göra detta och det möjliggör även ett val mellan dessa två språk. Alla fyra informanter har olika sätt att variera sin användning av dessa språk, men alla använder både svenska och engelska i någon mån. I tabell 1 ovan visas hur olika personer använder respektive språk i sin vardag.

Det finns egentligen fyra olika sätt att välja språk och det är fyra olika personer som använder dessa, så det kan konstateras att valet av språket är individuellt. Det kommer dock fram två olika tendenser: de som använder engelska som ett officiellt språk i möten, på konferenser och när det fattas beslut och använder svenska bara som ett socialt språk utanför dessa officiella situationer. Resten använder helst svenska i alla situationer de kan. Den förstnämnda gruppen använder följande argumentation: man ska använda engelska (eller ett tredje språk, *lingua franca*) då det är ett främmande språk för båda parter och då ingen har något övertag över den andra. Den andra gruppen anser att den får fördel på det sättet att när de pratar motpartens språk har de redan vunnit och fått den andra parten på sin sida.

I denna studie har jag presenterat liknande resultat som Skutnabb-Kangas (1981), Borenius (2009), Amelina (i Meyer, Bernd & Apfelbaums bok från 2010) samt Barner-Rasmussen (2011). Även de har kommit fram till att det kan finnas ett språk (i detta fall engelska) som används som det officiella språket men att det finns ett språk (i detta fall svenska) som fyller en funktion som det inofficiella, sociala språket som används mycket på arbetsplatsen. Denna roll verkar svenskan ha för informanterna i denna studie och svenskan är därmed fortfarande en viktig del av kommunikationen i affärslivet mellan Sverige och Finland.

Jag har i denna studie kommit fram till att det finns fyra olika grupper som personerna baserar sina val av språk på. Den grupp som påverkar mest är situationen, därefter kommer det starkaste språket och de personer som är med i kommunikationen. Minst betydelsefullt är företagets officiella språk.

I den teoretiska delen diskuterar jag att olika språk kan användas i olika situationer eller med olika grupper eller individer. Detta tar bland andra Börestam & Huss (2001) samt Skutnabb-Kangas (1981) upp. *Diglossi* är en arbetsfördelning mellan två olika språk och dessa kategorier kan ses som olika former av diglossin för dessa personer. Beroende på i vilken situation och med vilka de kommunicerar, varierar de sitt språkbruk. Detta påpekar också de ovannämnda forskarna angående skillnaden mellan det officiella och inofficiella språket. De beskriver en arbetsfördelning mellan olika

språk. På samma sätt följer informanterna i denna studie en arbetsfördelning mellan svenska och engelska.

Det som tidigare forskare (Barner-Rasmussen 2011; Borenus 2009; Strömman 1995) har kommit fram till är att informanterna använder det språket som gör att arbetet flyter på friktionsfritt och på det effektivaste sättet. Som tidigare konstaterats, har de fyra individer som har intervjuats för denna studie, möjlighet och tillräckliga språkkunskaper till att använda både engelska och svenska och de väljer ofta att använda det språk som gör att arbetet flyter på utan några problem. Det kan bero på individen själv eller på kontexten. Utifrån kontexten växer motivationen till att välja ett av språken, men tanken bakom är oftast att det ska vara effektivt och friktionsfritt såsom kommunikationen ska vara i affärlivet. Det kan därför vara att två av informanterna vill göra skillnad på vilket som är det officiella språket och vilket som kan användas utanför de officiella situationerna. Som en av informanterna sade (intervju 1), är det inte lika farligt om man inte förstår allting som sägs på kafferasten. Däremot är det nödvändigt att all kommunikation fungerar och att alla förstår varandra då arbetet såsom viktiga beslut diskuteras. Det kan inte finnas plats för missförstånd då det handlar om affärer och troligtvis om pengar och andra viktiga frågor. Om det däremot blir missförstånd om de sociala ämnena på kafferasten, finns det troligtvis ingen stor risk för att affärerna misslyckas.

En av informanterna (intervju 3) använder nästan enbart svenska och gör det alltid när han är i situationer där det bara är svenskspråkiga med. Som tidigare konstaterats, kan svenska ha betydelse för karriären i positiv mening, och för denna individ har det visat sig vara precis så. Han har arbetat länge i ett företag som har en svensk ägare och är Country Manager, dvs. regional direktör för enheten i Finland och upprätthåller kontakten med ägarna på svenska. Hans motto i denna fråga är ”kenen leipää syöt, sen lauluja laulat”, vilket är ett finskt ordspråk och betyder ungefär att ”den vars bröd du äter, dess låtar sjunger du”. Han menar att då ägaren är svensk, finns det mycket bättre möjligheter till att skapa karriär och mycket annat positivt om man kan kommunicera på svenska. Alla informanter kan svenska och kan även använda det och alla informanter sitter i chefspositioner i respektive bolag. Jag kan naturligtvis inte påstå att det bara är informanternas kunskaper i svenska som har gjort att de har kommit så långt i sina karriärer men även annan forskning (Barner-Rasmussen 2011, Borenus 2009, Amelina 2010) visar att det lokala språket används för att skapa karriär. Det är återigen någonting som kan användas som fråga i fortsatta studier.

Som jag tidigare påpekade är det vissa aspekter som jag inte har tagit med i studien, sådana som också skulle varit intressanta faktorer att undersöka. Då alla informanter i denna studie är män, kan jag inte säga något entydigt om huruvida könet påverkar valet av språket. Jag har inte heller frågat om

informerarnas ålder och kan därmed inte dra några slutsatser där heller. Dessa två aspekter vore definitivt värda att tas upp i eventuell fortsatt forskning. Det finns kanske en skillnad mellan olika generationer och hur de upplever frågan om språkvalet i kommunikationen mellan dessa två länder.

Det är fyra semistrukturerade intervjuer som är gjorda för denna pro gradu-avhandling och det skulle naturligtvis vara mycket intressant att göra flera intervjuer och få ännu mer data att analysera. Och som tidigare nämnts, skulle det då kunna tas med både enkäter för att få fler svar samt intervjuer för att kunna gå djupare in i frågorna.

Det skulle alltså vara intressant att göra en lite mer omfattande studie om samma ämne och se om dessa två ”läger” (engelska som officiellt språk respektive alltid svenska) förekommer i en mer omfattande studie samt om grupperna för faktorer som påverkar språkvalet håller som kategorier även i en utförligare studie.

Även svenskundervisningen i Finland påverkar affärslivet i framtiden. Både tidigare forskare och jag har kommit fram till att även om engelskan används som det officiella språket då företag från dessa två länder kommunicerar, används svenska fortfarande som det inofficiella, sociala språket. Det är utanför mötesrummet, i andra sociala sammanhang som svenska används som ett gemensamt språk. Alla informanter tycker också att kunskaperna i svenska spelar eller borde spela en stor roll när nya anställda rekryteras. Återigen, även om det inte alltid är ett officiellt krav att kunna svenska tycker alla informanter att det i alla fall är en merit och även en viktig del i karriärutvecklingen.

Vad händer om kommande generationer inte längre kan svenska? Påverkar det affärslivet mellan Finland och Sverige? Om svenska blir frivilligt i finska skolor, är det inte längre lika många som väljer svenska som ett ämne i skolan och därmed har inte lika många finländare kunskaper i svenska. Det påverkar inte enbart den svenskspråkiga minoriteten i Finland och arbetsmarknaden i Finland utan även de som söker arbete i de företag som har kontakter till Sverige. Skulle det då bli så att det finns någon slags elitgrupp som tävlar om dessa höga positioner och resten som inte har valt att läsa svenska i skolan lämnas utanför? Eller kommer scenariot ändras om de anställda i dessa företag inte längre kan svenska? Om jag gjorde denna studie om 20 år, skulle svenska kanske helt ha tappat sin roll som det sociala språket? Det är alltså inte bara en politisk fråga internt i Finland utan kan även komma att påverka affärskontakterna mellan Finland och Sverige eller möjligtvis Finland och resten av Norden. Dessa är också tankar som kan forskas vidare.

Ett annat intressant perspektiv som man skulle kunna gå vidare med för att söka svar på är svenskarnas syn på språkfrågan. I Finland finns det många olika åsikter och handlingsätt och alla använder den strategin som fungerar bäst för just en själv och som gör att arbetet flyter på. Det skulle vara intressant att få reda på vad svenskarna säger om språket i affärlivet mellan Finland och Sverige. Är det så att det är bekvämare och trevligare för dem att kunna göra affärer på sitt modersmål eller spelar det någon roll om det är engelska eller svenska de talar? Hur reagerar svenskarna när personer som har finska som sitt modersmål talar svenska eller engelska med dem? Vad är skillnaden, finns det någon skillnad?

En av informanterna i denna studie (intervju 3) är av den meningen att svenskarna blir riktigt glada och positiva då de kan tala sitt modersmål med en finsk affärsman i stället för att prata engelska. Men det andra ”lägret” säger att det ska vara ett för alla främmande språk som används i förhandlingar, möten och andra officiella sammanhang. Om man dock vill etablera sig på den svenska marknaden, är det just detta som är hemligheten. Det är endast informanten för intervju 3 som arbetar i ett riktigt stort bolag och bolaget är svenskt. Påverkar detta attityden mot svenskan eller valet av språket i affärssammanhang? För att kunna svara på frågan skulle det behövas en mer omfattande studie och en studie som genomförs i Sverige med informanter som har många kontakter till Finland.

De nordiska länderna har en unik gemenskap som tillåter dessa länder bland annat att göra affärer på nordiska språk. Finland har kunnat vara en del av gemenskapen i och med att Finland har en svenskspråkig minoritet, och undervisningen i svenska språket är obligatorisk för alla elever. Det diskuteras mycket om den så kallade tvångssvenskan i Finland och det är viktigt för beslutsfattare att tänka på denna unika nordiska gemenskap när de fattar politiska beslut. Som konstaterats, är svenska oftast inte längre det officiella språket i affärssammanhang men spelar fortfarande en stor roll i dessa människors vardag i arbetslivet och har framför allt en stor social betydelse samt en påverkan på ens karriär i svensk-finska företag.

Beroende på vilka politiska beslut som fattas i Finland och hur språksituationen, inte bara mellan Finland och Sverige, utan även i hela världen, utvecklas, kan denna situation se mycket annorlunda ut om 10 eller 20 år. Om det är språket som avgör vilka länder som tillhör denna nordiska gemenskap, är det viktigt för Finland att frågan undersöks. Finska är inte ett av de nordiska språken och inga nordiska länder har obligatorisk undervisning i finska. Däremot har Finland historiskt sett haft förutsättningar för att vara en del av gemenskapen då svenskundervisningen har varit stark i Finland och ”skandinaviska” ofta det gemensamma språket i Norden. Det skulle vara intressant att se om

svenska fortfarande har sin plats i affärsvärlden om 20 år och om det spelar någon roll i om Finland får vara med i denna unika nordiska gemenskap i framtiden.

Jag har i min studie kommit fram till att både svenska och engelska används i dagens affärsliv mellan Sverige och Finland. Det finns olika orsaker till varför det väljs vilket språk men de faktorer som påverkar mest är situationen, de människor man kommunicerar med och personens egna språkkunskaper. Denna studie fortsätter på samma linje som tidigare forskares studier och det skulle både vara intressant att fortsätta med en lite större undersökning om samma ämne och att se saken från ett motsatt perspektiv, höra vad svenskarna har att säga om samma sak.

Litteraturförteckning

Affärskulturella skillnader. (Läst 29/1-2013.)

<http://www.finsve.com/index.php/sv/liikekulttuurien-erot>

Amelina, Maria (2010): *Do other languages matter? International career development of highlyqualified professionals*. I: Meyer, Bernd & Apfelbaum, Birgit (red.), *Multilingualism at work. From policies to practices in public, medical and business settings*. John Benjamins, Amsterdam.

Barner-Rasmussen, Wilhelm (2011). *Affärer eller business? En studie av språkanvändning i det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige*. Finlands svenska tankesmedja Magma.

Borenus, Andrea (2009). *Ett företag – men hur många språk? En kartläggning av den språkliga vardagen på internationella föreag i Finland med fokus på tvåspråkighet*. Avhandling pro gradu i företagsledning och organisation. Svenska Handelshögskolan, Helsingfors.

Broch, Ingvald & Jahr, Ernst Håkon (1984). *Russenorsk – ett pidginspråk i Norge*. Novus Forlag, Oslo.

Börestam, Ulla & Huss, Leena (2001). *Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Studentlitteratur, Lund.

Castrén, Marianne (2013). *Vad får en finsk affärsman/kvinna att använda svenska på jobbet på 2000-talet? En pilotundersökning på språksituationen i affärslivet mellan Sverige och Finland*. Seminarieuppsats i nordiska språk. Tammerfors universitet, Tammerfors.

Einarsson, Jan (2004). *Språksociologi*. Studentlitteratur, Lund.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber AB, Stockholm.

Henricson, Sofie. (2013) *Svenska i finsk miljö – Interaktion, grammatik och flerspråkighet i samtal på svenska språköar i Finland*. Finska, finskugriska och nordiska institutionen, Helsingfors universitet.

Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Studentlitteratur, Lund.

Kvalitativ metod. (Läst 30.1.2013.) <http://kvalitativmetod.webs.com/intervjuer.htm>

Lehiste, Ilse (2000). *Språkkontakt*. Massachusetts of Technology Press, Massachusetts.

Lehto, Johanna (2012). *Balansgång mellan två språk, En fallstudie av hur arbetsgemenskapens tvåspråkighet påverkar ett företags interna kommunikation*. Avhandling pro gradu, Tammerfors universitet.

Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Studentlitteratur, Lund.

Meyer, Bernd & Apfelbaum, Birgit (2010). *Multilingualism at work. From policies to practices in public, medical and business settings*. John Benjamins B.V, Amsterdam.

- Mulinari, Diana (1999). Vi tar väl kvalitativ metod – det är så lätt. I: Sjöberg, Katarina (red.), *Mer än kalla fakta – Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur, Lund.
- Nordberg, Bengt (2007). Vad är sociolingvistik. I: Sundgren, Eva (red.), *Sociolingvistik*. Liber AB, Stockholm.
- Norrby, Catrin & Håkansson, Gisela (2010). *Introduktion till sociolingvistik*. ScandBook AB, Falun.
- Palviainen, Åsa (2011). *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser*. Finlands svenska tankesmedja Magma.
- Ryen, Anne (2004). *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Liber, Malmö.
- Salö, Linus (2010). *Engelska eller svenska – En kartläggning av språksituationen inom högre utbildning och forskning*. Språkrådet, Stockholm.
- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Liber, Lund.
- Strömman, Solveig (1995). *Två språk på arbetsplatsen: status och förändring*. Universitas Wasaensis, Vasa.
- Sundell, Björn (2011). Affärer eller business? (Läst 29.1.2013.)
<http://www.magma.fi/bjorn-sundell/affaerer-eller-business>
- Thomason, Sarah G. (2001). *Language contact – an introduction*. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur, Lund.
- Undervisnings- och kulturministeriet (2012). *Funktionell svenska – utgångspunkter för att utveckla undervisningen i svenska som det andra inhemska språket*. Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppsmemorior och utredningar 2012:10. (Läst 22.2.2018.) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952->
- Utbildningsstyrelsen (2011). *Nationalspråkutredningen. Rapporter och utredningar 2011:2*. (Läst 22.2.2018.) http://www.opf.fi/download/131546_Nationalsprakutredningen.pdf

BILAGA 1: Intervjufrågorna på finska

1. Mikä on yrityksesi suhde tai yhteys Ruotsiin?
2. Missä virassa sinä olet yrityksessä?
3. Kuinka paljon sinulla on yhteyksiä Ruotsiin?
4. Onko yrityksellä jokin virallinen kielipolitiikka tai konsernikieli? Mikä?
5. Mitä kieltä sinä käytät, kun tapaat ruotsalaisia kollegoitasi/puhut kollegojesi kanssa/olet kokouksissa ruotsalaisten kollegojesi kanssa?
6. Millaisissa tilanteissa käytät englantia?
7. Miksi?
8. Millaisissa tilanteissa käytät ruotsia?
9. Miksi?
10. Mikä saa sinut käyttämään ruotsia ruotsalaisten kollegojesi kanssa?
11. Minkälaisia reaktioita huomaat ympärilläsi, kun puhut ruotsia ruotsalaisten kollegoidesi kanssa?
12. Minkälaisia reaktioita huomaat ympärilläsi, kun puhut englantia ruotsalaisten kollegoidesi kanssa?
13. Koetko, että jotkut asiat sujuvat viestinnässä paremmin, kun käytät ruotsia kollegoidesi kanssa? Mitkä?
14. Koetko, että jotkut asiat sujuvat viestinnässä paremmin, kun käytät englantia kollegoidesi kanssa? Mitkä?
15. Tuleeko viestinnässä usein väärinymmärryksiä?
16. Mistä nämä väärinymmärrykset johtuvat?
17. Koetko, että sinulla on tarpeeksi hyvät taidot siinä kielessä, jota haluat käyttää ruotsalaisten kollegoidesi kanssa?
18. Oletko sitä mieltä, että ruotsin kielen taitosi (puhuminen, kirjoittaminen ja ymmärrys) ovat parantuneet viimeisten vuosien aikana?
19. Oletko sitä mieltä, että englannin kielen taitosi (puhuminen, kirjoittaminen ja ymmärrys) ovat parantuneet viimeisten vuosien aikana?
20. Miten näet suomenruotsin ja riikinruotsin suhteen? Onko näiden eroilla vaikutusta arkipäivän kielenkäyttöösi?
21. Kun yritys palkkaa uusia työntekijöitä Suomeen, otetaanko ruotsin kielen taitoja jollain tavalla huomioon?

BILAGA 2: Intervju 1

Svar på intervjufrågor på finska. Referenser från intervju 1:

Referens 1:

Yhteydenpito ruotsiin hoituu pääasiassa tällä hetkellä englanniksi, koska se on mulle vahvempi kieli kuin ruotsi. Ja kun sattuu olemaan muitakin suomenkielen taitoisia täällä niin se on nyt muotoutunut tällä tavalla. Aikaisemmassa elämässä oli tilanne hyvin toisenlainen.

Referens 2:

Silloin kun puhun Xxx:n kanssa niin käytän suomen kieltä. Yleensä muiden kanssa tällä hetkellä englantia. Se on pääasiassa kokouskieli. Silloin kun on myyntikokouksia täällä, jossa on mukana henkilöitä, joille englanti on huonompi kieli, niin silloin kokouskielenä on ruotsi.

Referens 3:

Eräs suomalainen esimieheni sanoi, että mikset sä opettele ruotsalaisten kanssa käyttämään ruotsia, koska silloin se antaa paremmat mahdollisuudet edetä urallasi tässä konsernissa. Hän itse oli ruotsiin opetellut, koska hän itse siirtyi yrityksen palvelukseen silloin kun Xxxx oli vain ruotsalainen yhtiö ja hänellä ei oikeastaan ollut muuta vaihtoehtoa kuin oppia ruotsin kieli. Ja hän sanoi sitä, että ruotsalaisten kanssa pärjää paremmin kun puhuu ruotsia. Ja sitten jos ei ymmärrä niin kysyy vaan uudestaan ja riittävän selkeästi, riittävän monta kertaa niin saa sen vastauksen kyllä. En mä tiedä, onko se sitten näin, että siinä on paremmat mahdollisuudet saada asiat eteenpäin tai paremmat mahdollisuudet edetä, jos käyttää ruotsia. Tämmöiset hienot vivahteet jää tietysti siitä kielestä pois, koska niitä ei ymmärrä. Ruotsalaiset käyttää niitä kaikkia hauskoja sanontoja niin kuin ”många bäckar små” ja ”högt i taket” ja ??(kan inte höra detta på inspelningen) ja kaikkea muuta tällaista, josta mä en oikein ymmärrä, että mikä se ajatus on siellä taustalla. Mutta mä yritin opetella niitä vaan niin kuin piruuttaan, että voi käyttää niitä joskus, voi heittää vastaan, että joo. Ja sit sen mä huomasin, silloin kun asiat meni vaikeiksi, on teknisesti vaikea asia taikka niin kuin ylipäättään vaikea asia niin sitten nämä mun ruotsalaiset kollegat sanoi, että ”förlåt mig, nu måste jag ta det på svenska”. Silloin mä vähän putosin siitä, kun se oli vaikea asia ja sitten ne antoi tulla sitä tekstiä tosi kovaa vauhtia niin sitten mä niin kuin vähän ”okei, mä voin tässä levätä sitten kun te juttelette tän jutun”. Koska se meni sitten ehkä vähän vaikeaksi.

Referens 4:

Mä oon toisaalta hyväksynyt sen tosiasian, että mä en niin hirveesti välitä enää niistä kielioppiasioista tai joistakin muusta, jos mä tuun ymmärretyksi. Ja sen takia kommunikointi jollain tavalla onnistuu. Vaikein asia mulla ruotsin kielessä on ollut se, että paikalliset murteet, skoonet tai jotkut muut murteet, joista niin kuin ei ota selvää sitten kirveelläkään. Ja toinen asia on se, että kun puhuu suomenruotsalaisten kanssa, niin asiat on tosi helppoja. Se ”muminsvenska”, mitä suomenruotsalaiset puhuu, on äärettömän yksinkertaista ja selkeä. Siinä ei tuu mitään ymmärtämisongelmaa, mutta ihan niin kuin riikinruotsalaiset murteet niin ja se nopeus tekee siitä tilanteesta hirveän vaikean, koska mun ongelma on se, että mä en erota, että mistä joku sanoo alkaa ja missä toinen loppuu. Eli se on vaan yhtä putkea, silloin mä niinkun putoan siitä. Mutta jos joku puhuu selkeesti ja hitaasti niin homma on tosi paljon helpompaa.

Referens 5:

Jos pystyis käyttämään näissä vaikeissa ammattiasioissa niin kuin ruotsinkielistä termiä, jonka se ymmärtää, niin se varmaan helpottais. Sit kun siinä yrittää kääntää englanninkieliseen termiin, niin ei sitten enää ollakaan varmoja, että puhutaanko samasta asiasta, että puhutaanko balanshandling vai balance management vaiko balance settlement. Niin nää on vähän vaikeita asioita millä tahansa kielellä tietää se ero, ja sitten kun se on vielä vieraalla kielellä, niin sä et oo varma enää ollenkaan, että puhutko sä samasta asiasta, kun se toisella puolella pöytää puhuva. Jos tosiaan nää termit osais

varmasti sillä alkuperäiskielellä, niin silloin väärinymmärryksen mahdollisuudet olis paljon pienemmät.

Referens 6:

Mun mielestä se on tasapuolista. Koska silloin ruotsissa kun puhutaan englantia, niin kaikki on niin kuin vieraalla kielellä ja silloin ei kellään oo sellaista ylivertaista asemaa, joka helposti tulee silloin kun sä puhut äidinkielelläs ja toinen yrittää ymmärtää siitä sitten mitä ymmärtää, niin sä oot niin kuin automaattisesti tappiolla siinä keskustelussa ja itse asiassa silloin siitä...Sä et ehkä saa sanotuksi sitten sitä asiaa ja sitä osaamista, jonka sä niin kuin voit englanniksi sanoa, jos sun pitäis yrittää kommunikoida sitä ruotsiksi.

Referens 7:

Niin no joo niin kuin tämmöstä fika-kielenä se tuntuu monesti olevan aina, että se siirtyy sinne ruotsiin, niin se täälläkin. Ja että toi noin tyttöjen kanssa yritän pärjätä ruotsiksi, kun ei oo niin väliä, et jos ei kaikki ihan täysin tuu ymmärretyksi. Siinäkin on niin kuin eroja, että joiden puheesta saa murteesta johtuen paljon helpommin selvää kuin toisten.

Joo, neuvottelutilanteet oikeesti niin ne on paljon helpompia, kun se on kaikille yhtä outo kieli (englanti).

Referens 8:

Se riippuu yrityksestä, että jos xxx (företaget där han jobbar idag) ajatellaan, niin me ei sitä oikeastaan oteta, koska meidän asiakaskunta siellä, mikä jos suomessa työskentelee, niin siellä on niin pieni määrä ruotsinkielisiä asiakkaita, että sillä ei oikeastaan oo niin kuin merkitystä. Ja tota jos ajatellaan nyt sitten vähän, esimerkiksi xxx-konsernia (företaget där han jobbade förut), niin sielläkin aika vähän niin kuin sillä ruotsin kielen osaamisella oli sitten merkitystä Suomeen palkattujen henkilöiden osalta, paitsi niiden, jotka joutuu säännöllisesti olemaan yhteyksissä Ruotsiin, siinä se ehkä vaikutti. Mutta englanti riittää meriittinä ja yleensä se muotoillaan niin, että englanti vaaditaan ja ruotsin kieli katsotaan ehkä eduksi. Ja kyllä mun mielestä kuitenkin tilanne on se, että Suomessa on paljon kuitenkin ruotsalaisia yhtiöitä, joissa on niin kuin vaan ruotsalainen yhtiö, niin silloin mä sanoisin, että on hyvä osata Suomessa sitä, se auttaa ammatillisesti, jos sä osaat niin kuin ruotsia. Ja sitten kun on monikansallinen yhtiö, niin sillon ei olekaan enää väliä siitä ruotsin kielestä vaan sillon se on niin kuin se englanti, joka on tärkeä juttu.

BILAGA 3: Intervju 2

Svar på intervjufrågor på finska. Referenser från intervju 2:

Referens 1:

Missä tilanteissa käytät englantia?

Kun ruotsinkielen taito loppuu ja täytyy haastavampia asioita saada selvitettyä ilman Marianne.

Millaisissa tilanteissa käytät ruotsia?

Tota....kun itseluottamus on kova ja tuntuu joskus tulee ihan itsestään ne ruotsinkieliset lauseet, mutta toisinaan mä sitten vaihdan taas sitten englantiin, että se on se svengelska, että...

Mmm, sekotus?

Niin. Ehkä leppoisammissa asioissa pystyy käyttämään englantia mutta, eikun ruotsia mutta, sitten kun menee oikein vaikeemmaksi business-hommaksi niin sitten kielitaito loppuu kesken.

Referens 2:

Onko jotain joka saa sinut käyttämään ruotsia just sinun ruotsalaisten kollegojesi kanssa?

No oppimishalu ja se että...ruotsin ylläpito, ruotsin kielitaidon ylläpito. Halukkuus.

Referens 3:

Ne on vähän haavi auki, kun ne ei aina ymmärrä, että mitä mä yritän siinä sönköttää, mutta en mä tiedä että onko siinä paljon muita reaktioita. Jotkut taas kokee, että kun mä käytän englantia, että ruotsi on enemmän kotikieli, että englannin kielen taito ei ole välttämättä sitten. Ei mullakaan ole loistoluokkaa, mutta ei täälläkään englannin kielen taito ihan kaikilla työntekijöillä o luonteva.

.....

No eipä oikeastaan mitään ihmeellistä reaktiota että...paitsi jonkun kanssa että tulee vähän sillai huomaa vaivautuneisuutta kun se englanti ei ole ihan luonteva kieli niin. Ei ne kehu sillai että tosi hyvin puhut englantia.

Referens 4:

Suomenruotsin ja riikinruotsin...No joskus oon suomenruotsalaisten kanssa jonkin verran pyörinyt ja tota niitten suomenruotsi oli sillai et se oli aina joka toinen tai sana oli ruotsia et ne puhu miten sattuu eli tota niistä ymmärsi siihen aikaan melkein kaiken et se oli niinku...sit toisinaan ne puhu sitä pelkkää ruotsia että kyllähän ne puhuu paljon selkeemmin kuin ruotsinruotsalaiset että kun ne lausuu kuitenkin suomalaisittain et sillätavalla..

....

Ei varmaan oo sinänsä vaikutusta, mä en oo suomenruotsalaisten kanssa jutellut nyt varmaan viiteen neljään vuoteen niin...enkä oo kuullukaan suomenruotsia muuta kuin satunnaisesti. Viime viikonloppuna muutama sana kun satuin olee Helsingis mutta.

Referens 5:

En kuulu rekrytoimikuntaan, mutta mä oon painottanut asiaa jatkuvasti, että siinä se nyt pitäis ottaa huomioon, koska meillä on suomenruotsalaisia asiakkaita ja sitten myös ruotsalaisia kollegoita niin kyllä se kielitaito on tärkeessä asemassa ja..mut se on Hämeenlinnaan hankala saada ruotsinkielisiä henkilöitä, joilla on oikeesti hyvä kielitaito ja tota...Mut mun mielestä se pitäis ottaa huomioon ja itsekin tahtoisin kehittää kielitaitoo jos ois vaan aikaa mut oma aika ei riitä kaikkeen et..

Referens 6:

No eipä oikeastaan muuta kuin että intoo olis käyttää sitä mutta se että varmaan sitä jännittää ku kielitaito on keho ja sitten ku tulee se stoppi että kun ei tiedä jotain sanaa niin sitten se jännittää vielä enemmän sitä seuraavaa kertaa et sitten käyttää mielummin englantia että syy varmaan miks suurin osa suomalaisista nyt käyttääkin englantia tai pääosin englantia kun sanavarasto on kehnompia ja opiskeltu paljon vähemmän ruotsia niin helpompi puhua englantia sitten.

BILAGA 4: Intervju 3

Svar på intervjufrågorna på finska. Referenser från intervju 3:

Referens 1:

Sillon kun mä oon kahdenkesksen taikka käydään puhelinkeskustelua niin tota mä käytän aina ruotsia. Ja sitten jos kokouksessa on esimerkiksi hollantilaisia tai saksalaisia niin silloin luonnollisesti käytetään englantia. Taikka jos siinä kokouksessa on muita suomalaisia niin silloin yleensä siirrytään englannin kielen käyttöön.

Niin sä oikeastaan jo vastasitkin aika hyvin seuraavaan kysymykseen, että millaisissa tilanteissa käytät englantia, mutta se on silloin kun on muita kun vain ruotsalaisia siinä tilanteessa?

Joo taikka sitten jos on niitä suomalaisia, jotka mielellään käyttää ruotsia niin silloin luonnollisesti puhutaan ruotsia.

Referens 2:

Se tota...silloin kun mä oon Xxx:än tullut töihin vuonna -96, niin Xxx:illa ei ollut toimintaa kuin Suomessa ja Ruotsissa, jolloin oli aika luonnollista että puhuttiin ruotsia, kun he ei kumminkaan osannut suomea. Ja tuota...sitten myöhemmin mä oon käyttänyt paljon englantia esimerkiksi kun mä olin Puolassa xx vuotta töissä niin se oli aivan puhtaasti englannin kielen käyttöä siihen aikaan. Tällä hetkellä se motiivi miks mä mielummin käytän ruotsalaisten kanssa ruotsia kuin englantia on siinä että mä pääsen lähemmäs näitä ihmisiä. Ja tota...sen huomaa heti kasvon ilmeestä, että tää ruotsalainen arvostaa, että käytetään hänen kieltään. Semmonen vasta-argumentti on, jota myös Xxx on käyttänyt, on se, että on parempi, että ollaan tasavertaisia, puhutaan molemmat huonoa englantia, mut tuota mä en ihan osta sitä. Ruotsalaiset kumminkin keskimäärin osaa paremmin englantia kuin suomalaiset. Elikkä sä jäät kuitenkin siinä kielellisesti alakynteen, kun sä yrität suomalaisittain puhua englantia tai kun ne puhuu sitten tämmöistä germaanista kieltä niin se menee heillä huomattavasti helpommin.

Vähän jo vastasitkin tuohon, että minkälaisia reaktioita sä huomaat sun ympärillä jos sä puhut ruotsia sun ruotsalaisten kollegojen kanssa.

Se kaikkein paras reaktio tulee yleensä puhelinkeskustelussa kun joku mulle tuntematon ruotsalainen soittaa, ja aloittaa englanniksi, ja mä vastaan hänelle, et vi kan också prata svenska. Niin silloin se ihminen on jo ostettu. Silloin se keskustelun sävy muuttuu huomattavasti sydämellisemmäksi ja ystävällisemmäksi vaikka ois vaikeempikin aihe. Eli kyl se niinkun osa neuvottelutaktiikkaa on, että mä haluan käyttää ruotsia aina kun se suinkin vaan on mahdollista ja sit täytyy muistaa että kenen leipää syöt, lauluja laulat. Ja tota, se vaan täytyy sopeuttaa eri tilanteisiin.

Referens 3:

Joo. Ja sitten kanavia on helpompi käyttää, täytyy muistaa että meidän organisaatiossa on yli kolmekymmentätuhatta ihmistä töissä. Ja mun tehtävänä, kun mä oon country manager, mä en oo operatiivisessa vastuussa, mutta mä oon kuin YK-joukot, jotka selvittelee ongelmia. Sillä poikkeuksella, että mulla on myöskin osittainen rauhanpakottamisoikeus. Niin tuota kun osaa käyttää englantia, kun osaa pikkusen puolaa, niin sä löydät sieltä organisaatiosta oikeat ihmiset, oikeat vastaukset ja joskus jopa oikeat päätökset, kun sä pystyt elämään siinä verkostossa sillä paikallisella kielellä. Tää oli se syy esimerkiksi kun mä olin kaks vuotta Puolassa töissä niin mä koko ajan opiskelin puolaa. Ei sitä täydellisesti voi oppia, mut sen verran että kä..toi puolalaiset huomaa että toi henkilö yrittää, että se on tosissaan. Ja pikkusen sama asia on sitten täällä ruotsin kanssa että otetaan vakavammin kuiteski.

Referens 4:

Joo..joo. Siis sanotaan niin että siit ruotsinkielen käytöstä ei oo mitään haittaa. Jos mä sitten en osaa jotain sanoa niin mä voin heittää sen englanniksi ja mä saan välittömästi avun, mulle kerrotaan että kuinka se sanotaan ruotsiksi. Ja tuota...sit se mikä ruotsalaisis on havaittavis, mä olin kolme vuotta täällä töissä, 2002-2005 ja otin jatkuvasti sitten ruotsinkielen tunteja koska mun ruotsin kielen

opinnothan on 60-luvulta. Ja se tarkoittaa sitä että mä käytän aika vanhakantasta ruotsin kieltä. Mutta se hivelee ruotsalaisten korvaa ihan samaan tapaan kun aikanaan Elisabeth Rehn oli puolustusministeri, hän oli äärettömän pidetty ruotsissa koska hän puhui niin kaunista ruotsia. Ja suomalaisille opetettu kouluruotsi on semmosta joka hivelee ruotsalaisten korvaa. Ja varsinkin kun suomalaiset osaa kielioppia, jopa monikon passiivin, jota yksikään ruotsalainen ei osaa.

Referens 5:

Ja tuo...ainoa ongelma tulee sitten näiden skoonelaisten kanssa. Et tota...meil oli siinä ryhmäs kun mä olin täällä kolme vuotta niin yks skoonelainen ja mä sanoin sillon että tuota Xxx:lle että hei mä on täällä Ruotsis niin kauan et mä opin ymmärtämään sinua. Mä melkein opin ymmärtämään sitä.

Et nää murteet tuottaa joskus vaikeuksia , mutta Vattenfallissa puhutaan aika paljon tämmöstä tota Norrbottenin ruotsia. Ja sittenhän tää Tukholman ruotsi on aika helppoa ymmärtää. Et vähemmän on näitä skoonelaisia.

Referens 6:

Kyllä kun on kahdeksan vuotta käynyt oppikoulua ja kansakoulussa jo pikkusen lukenut ja sitten käynyt..öö...Sillon kun mä tulin Xxx:in niin mä olin muistaakseni kahden vai kolmen viikon intensiivikursilla. Ja se anto sen valmiuden että uskalsi alottaa. Hirvittävän vaikeetahan se oli ens alkuun puhua mutta kyllä sitten kun sitä käyttää niin tota se sujuu. Ja siis kaikkein parhaiten sen kielitaidon kehittämisen huomaa siitä että ei enää pelännyt puhelimen sointia. Oli kyse sitten ruotsinkielisestä tai englanninkielisestä tai puolan kielestä. Kun uskalsi vastata puhelimeen, ei tarvinnut spennata, että millähän kielellä siellä alotetaan. Ja sit se oli aika jännä että sillon kun mä tulin yhtiöön niin mä yks ilta tajusin et mä en ookaan väsynyt, vaikka mä olin koko päivän puhunut vierasta kieltä. Silloin oli ajatus kääntynyt sille vieraalle kielelle ilmeisesti. Niin ei tarvinnut enää kääntää koko ajan.

Ja toinen mistä sen huomaa että ajattelee vieraalla kielellä kun vastaus lähtee heti. Kun se lähtee ihan spontaanisti, niin silloin tajuaa että hei nyt tää sujuu.

Referens 7:

Kyl tänä päivänä kun meillähän on Suomessa tällä hetkellä sähkönmyyntiliiketoimintaa ja sitten muutama vesivoimalaitos, niin lähtökohta on että pitää olla sujuva englannin kielen taito. Ja jos sitten osaa lisäks ruotsia niin se on etu. Se ei oo enää ehdoton vaatimus. Se on aikasemmin ollut. Nyt kun konsernin virallinen kieli on englanti niin hyväksytään että englannin kielellä pärjää.

Referens 8:

No se mitä mä aiemmin oon sanonut kun näitä keskusteluja on kielenkäytöstä käyty niin mä oon todennut että tota kun on esimerkiksi joku kokous tai konferenssi tai koulutustilaisuus niin siellähän me käytetään englantia. Sit ku mennään tota fikalle, niin sit se kääntyykin ruotsiksi. Jos sä et yhtään osaa sitä ruotsia, niin sit sä oot altavastaava. Sen takia se pienikin osaamistaso on ihan hyvä. Ja mua harmittaa tällä hetkellä se, että meillähän on nyt aika pieni organisaatio Suomessa, 55 henkee. Liikevaihtoo tosin syntyy se 550 miljoonaa että sitä syntyy mut tota meillä henkilökunnalle koulutetaan vain englantia. Ei oo ruotsin kielen tunteja ollenkaan. Ja se on musta virhe. Mutta en mää taistele konsernin kielipolitiikkaa vastaan. Että jos he ei sitä painosta niin ei se oo mun tehtävä sitä painostaa mutta koitan sanoa kaikille että opetelkaa kuiteskin.

BILAGA 5: Intervju 4

Svar på intervjufrågor på finska. Referenser från intervju 4:

Referens 1:

Kyllä me käytämme englantia. Meil on lähtökohta se että paitsi tämän ruotsalaisen toimeksiantajan kanssa, josta nyt puhutaan, niin kaikkialla muuallakin niin näis vientiasioissa lähtökohta on se että kokouksessa käytetään kieltä, joka ei ole kenenkään kokouksessa olevan äidinkieli. Se on niinkun semmonen firm sopimus eli kukaan ei kellään...se on kieli joka ei oo kenenkään äidinkieli. Englannin kohdalla täs joudutaan tietenkin tekemään poikkeuksia kun kielivalikoima ei oo niin laaja mutta lähtökohta on se että kun suomalaisena keskustelen toimeksiantajan, ruotsalaisen toimeksiantajan kanssa, niin silloin me käytämme kolmatta kieltä. Ja se on molemmin puolin niinkun, se on tämmönen firm sopimus. Se on hyvä käytäntö mikä on vuosien varrella, se on hyvin yleinen, kaikkial muuallakin, paitsi nyt sitten englanninkielisillähän on joskus tää etu koska se englanti usein on sit se niin sanottu kolmas kieli ni ne ei taas osaa ruotsia eikä suomea.

Referens 2:

Siis osa viestinnästähän on nyt...äskän me puhuttiin neuvottelukielestä...mut sitten on tää päivittäinen sähköposti- ja muu liikenne niin sehän on osittain ruotsinkielistä. Minulle päin ruotsinkielistä.

Niin, niin, että sulle tulee kuitenkin...vastaatko ite sitten myös ruotsiksi?

En vaan englanniksi. Pyrin vastaamaan vain englanniksi et tietysti jos on joku ihan lyhyt niin sitten saattaa mennä ruotsiksi mutta. Eli niinkun tässä postiliikenteessä on...siitä puolet on ruotsinkielistä. Eli tavallaan ykspuolisesti ruotsinkielistä.

No sillä tavalla joo mä kuitenkin pidän tästä linjastani kiinni eli käytän vastauksissa aina englantia ja siitä huolimatta siellä ei oo väärinkäsityksiä koska mulla tietysti ruotsin kieli on pohjalla kyllä.

Referens 3:

Tää on yrityksissä...tää on nyt ruotsalaisten kans tää on helpompi mutta kun vuosia tehny islantilaisten kanssa ja erityisesti tanskalaisten kanssa ja pohjana on sitten vaan kouluruotsi niin eihän siitä tulis...sen takii siit on muototunut ainakin tällä alalla niin ja kyllä ilmeisesti kansainvälisessä käytännössä muutenkin niin, niin...asiakirjat ja muuthan voi olla osa ruotsinkielisiä, mutta kaikki se kommunikointi mikä on vähä virallisempaa niin siinä käytetään englantia keskustelukielenä.

Referens 4:

Onko teillä virallisten kokousten ulkopuolella...tuleeko sitten käytettyä kuitenkin ruotsia?

Juu, pelkästään lähes. Kyllä sitten se ei virallinen kieli on ruotsi, se sosiaalinen kieli. Ja vapaa-ajan kieli. Se on vain työkieli se virallinen kieli, on englanti.

Referens 5:

Koko ajan oppii. Ja sitten tietysti ruotsin etuhan on se että kun ruotsi ja englanti kielinä on niin lähellä toisiansa niin aina, jos tulee joku vaikea sana, niin sen voi sitten toi jollain muulla sitten korjata. Sehän on helppoo. Meidän suomen kielessähän ei oo tätä mahdollisuutta kun meil ei oo mitään apukieltä tos rinnalla. Eli täähän, näähän on sikäli helppoo et tuota jos jommankumman kielinen sana just tarkka puuttuu niin aika lähellä on toisessa kielessä se sama sana niin..jopa vaikka puhuttais ihan erityissanastostakin.

Niin teil on kuitenkin varmaan ammattisanasto aika erityistä?

Niin sitä harvemmin käytettyjä sanoja mutta kyl näis yleensä näissä kahdessa kielessä on, ne on niin lähellä toisiaan et toisen kautta saa sit ymmärretyksi ja myöskin niin päin että kun on ke...virallinen kieli on englanti, ja jos sitten täällä ruotsalaisilla rupee joku niin että joku kohta muuttuu vaikeaksi niin se voidaan sen ruotsalaisen sanan kautta saada se, löytää se oikea. Ja siis täähän on valtava etu kielten välillä joo kun on sukua keskenään lähellä sukukieli tai lähellä olevii kieliä.